

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA
UYGULAMALARINDA KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİ VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ

EBRU BİLEN

İZMİR

2007

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA
UYGULAMALARINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARLA
İLGİLİ GÖRÜŞLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

EBRU BİLEN

Danışmanlar

Yrd. Doç. Dr . Mehmet Mobaçoğlu

Yrd. Doç. Dr. Alev Girli

İZMİR

2007

Yüksek Lisans tezi olara sunduğum ‘Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerileri’ adlı çalışmamın tarafımdan , bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yaparak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

...../...../ 2007

Ebru Bilen

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Onay

Yukarıdaki imzaların , adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2007

Prof. Dr. Sedef GİDENER

Enstitü Müdürü

YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DOKUMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU

Tez No:	Konu No:	Üniv. Kodu:
*Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.		
Tezin Yazarının		
Soyadı: BİLEN	Adı: EBRU	
Tezin Türkçe adı: Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlarla İlgili Görüşleri Ve Çözüm Önerileri		
Tezin Yabancı Dildeki Adı: Primary school teachers's opinions about the problems they are facing during the integration activities and their solution proposals.		
Tezin Yapıldığı Üniversite: Dokuz Eylül Üniversitesi		
Enstitü: Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Yıl: 2007	
Tezin Türü: Yüksek lisans	Dili : Türkçe Sayfa sayısı: 97	
Tez Danışmanlarının :		
Ünvanı: Yrd. Doç. Dr.	Adı: Mehmet	Soyadı: Mobaçoğlu
Ünvanı : Yrd. Doç. Dr.	Adı: Alev	Soyadı: Girli
TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELEER: İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELEER		
1. Sınıf Öğretmenleri	1. Primary school's teacher	
2. Kaynaştırma	2. İntegration	
3. Tutum	3. Attitude	
4. Özel Eğitim	4. Special education	
		Tarih: İmza:

TEŞEKKÜR

Bu çalışmaya başladığım andan, sonlandırıldığı ana kadar bir çok değerli insanın yardımları ve katkıları olmuştur. En başta bu araştırmaya katkılarıyla, çalışmanın başladığı andan beri bana rehberlik eden, desteğini hiç esirgemeyen değerli öğretmenlerim Sayın Yrd. Doç. Dr. Alev Girli ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Mobaçoğlu'na sabrı ve ilgisi için teşekkürlerimi sunuyorum.

Konuyla ilgili istatistiki analizlerin yapılmasında yardımları ve desteği için D.E.Ü. araştırma görevlisi olan Suat Türkoğuz ve Bülent Aydoğdu'ya teşekkür ediyorum.

Yaşantımda hep yanımda oldukları için annem, babam, ağabeyime ve en önemlisi de bana hep güvenen, sevgisini ve anlayışını esirgemeyen canım ağabeyim Volkan Bilen'e çok teşekkür ederim.

Bu çalışmam boyunca manevi desteğini hep hissettiğim Levent Işıldar'a çok teşekkür ediyorum.

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalında eğitimlerimiz için emeği geçen tüm öğretmenlerime teşekkür ediyorum.

Ayrıca uygulama yaptığım okullardaki sınıf öğretmenlerine katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu tezi beni hayatım boyunca destekleyen, hep yanımda olan ve bu araştırma sırasında kaybettiğim canım ağabeyim merhum Volkan Bilen'e armağan etmek istiyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI.....	
YEMİN METNİ.....	i
DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ.....	ii
YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ	
TEZ VERİ FORMU.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLO LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	xi
ABSTRACT.....	xiii

BÖLÜM I

1.GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Cümlesi.....	4
1.2.Alt Problemler.....	4
1.3.Amaç.....	5
1.4.Önem.....	6
1.5 Sayıtlar.....	7
1.6 Sınırlılıklar.....	8
1.7 Tanımlar.....	9
1.8 Kısaltmalar.....	10

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.1.Kaynaştırma.....	12
2.2.Kaynaştırmayı Etkileyen Faktörler.....	13
2.3.Dünya’da Kaynaştırma Uygulamalarının Gelişimi.....	16
2.4. Türkiye’de Özel Eğitim ve Kaynaştırma	18
2.5. Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar....	13

2.6. Kaynaştırma Uygulamaları ve Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	25
2.7.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	28
2.8. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	31

BÖLÜM III

3.YÖNTEM.....	35
3.1. Araştırma Modeli.....	35
3.2. Evren ve Örneklem	36
3.3. Veri Toplanması ve Araştırma Süreci.....	37
3.4. Veri Toplama Araçları.....	38
3.5. Veri Çözümleri Teknikleri.....	41

BÖLÜM IV

4. BULGULAR	42
-------------------	----

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	70
5.1. Sonuç - Tartışma	70
5.3.Öneriler.....	77

KAYNAKÇA.....	79
EKLER.....	88
Ek-1 Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği.....	88
Ek-2 Görüşme Formu.....	90
Ek-3 İzin Formu.....	95

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete, Yaşa, Kıdeme, Bölüme ve Sınıflarında Bulunan Öğrenci Sayılarına Göre Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	43
Tablo 2. 2006-2007 Yılında Sınıflarında Kaynaştırma Uygulamasından Yararlanan Öğrenci Sayılarının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	44
Tablo 3a. Sınıflardaki Mevcudun Kaynaştırma Uygulamalarına Uygunluğunun Dağılımı ve Yüzdelik Değerleri.....	45
Tablo 3b. Kaynaştırma Uygulaması İçin Uygun Olan Sınıf Mevcudu Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	45
Tablo 3c. Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Programlarına Katılımlarının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	46
Tablo 3d. Eğitim Programlarının Yeterliliğinin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri	47
Tablo 3e. Kaynaştırma Uygulaması İçin Ayrı Bir Program Kullanımının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	47
Tablo 3f. Kaynaştırma Öğrencileri ile İlgili Yapılan Düzenlemelerin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	48
Tablo 3g. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Hazırlığında Sınıf Öğretmeninin Katılımının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	49

Tablo 3h. Okullardaki Özel Eğitim Uzmanı Sayılarının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri	49
Tablo 4.Kaynaştırma Uygulamasından Yararlanan Öğrencilerin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	50
Tablo 5. Kaynaştırma Uygulamasından Yararlanan Öğrencilerle İlgili Öğretmen Görüşleri Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	50
Tablo 6. Okullarda Rehberlik Servisinin Çalışmalarının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	51
Tablo 7.Okullarda Rehberlik Servisinin Çalışma Türleri ile İlgili Öğretmen Görüşleri Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri	52
Tablo 8.Kaynaştırma Öğrencisi ile ilgili Öğretmen Bilgilendirilmesi Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	53
Tablo 9. Kaynaştırma Öğrencisi Hakkında Öğretmen Bilgilendirilmesi ile İlgili Öğretmen Görüşleri Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri	53
Tablo 10.Okullarda İdare ve Diğer Okul Personelinden Alınan Yardımın Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	54
Tablo 11.Okullardaki Kaynak Oda Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	54
Tablo 12.Okullardaki Kaynak Oda ile İlgili Öğretmen Görüşü Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	55
Tablo 13.Okulun Fiziksel Yapısının Uygunluğu ile İlgili Dağılımlar ve Yüzdelik Değerler.....	56

Tablo 14.Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yaşantılarında Çalıştıkları Engel Gruplarının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	56
Tablo 15.Kaynaştırma Uygulamasında En çok Zorlanan Engel Gruplarının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	57
Tablo 16. Okullarda Bulunan Özel Alt Sınıf Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	58
Tablo 17. Sınıf Öğretmenlerinin Okullarında Özel Alt Sınıf Bulunmasıyla İlgili Görüşlerinin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	58
Tablo 18. Kaynaştırma Öğrencisi Olmayan Öğrencilerin Kaynaştırma Eğitimine Katılma Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	59
Tablo 19. Kaynaştırma Öğrencisi Olmayan Öğrencilerin Kaynaştırma Eğitimine Katılmaları ile İlgili Görüşlerin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	60
Tablo 20. Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle İşbirliği İçinde Olan Sınıf Öğretmenlerinin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	60
Tablo 21. Kaynaştırma Uygulamalarında Ailelerle İletişimi Etkileyen Faktörlerin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	61
Tablo 22. Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerilerinin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri.....	62
Tablo 23. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetleri ile Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları.....	63

Tablo 24. Sınıf Öğretmenlerinin Yaşları ile Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları.....64

Tablo 25. Sınıf Öğretmenlerinin Çalışma Süreleri ile Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları.....65

Tablo 26. Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Bölüm ile Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları.....66

Tablo 27. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Öğrenci Sayıları ile Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları.....67

Tablo 28. Kaynaştırma Eğitimine Katılan Sınıf Öğretmenleri ile Katılmayanların Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları.....68

Tablo 29. Rehberlik Servisinin Desteğini Alan Sınıf Öğretmenleri ile Almayanların Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları.....68

ÖZET

Bu çalışma ile sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerileri alınmakta ve sınıf öğretmenlerinin cinsiyeti,yaşı,mezun oldukları bölümü, kıdemi ve sınıflarındaki öğrenci sayıları, bu sorunlara olan etkisi ile tutumları arasındaki ilişkilerin neler olduğu araştırılmaktadır.

Araştırmanın evrenini, 2006-2007 eğitim öğretim yılında, İzmir ilinde özel ve resmi kurumlarda görev yapan tüm sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemi ise 2006-2007 eğitim öğretim yılında İzmir ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak öğretim yapan resmi ve özel 13 ilköğretim okulunda görev yapan 66 kadın , 54 erkek öğretmenin oluşturduğu toplam 120 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

Araştırmada ölçme aracı olarak Antonak ve Larrivee (1995) tarafından geliştirilen, özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamlarına kaynaştırılmasına ilişkin öğretmen görüş ve tutumlarını değerlendiren KİGÖ (Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği) ile araştırmacı tarafından hazırlanan, öğretmenlerin bireysel özelliklerini içeren, kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerilerini belirlemek amacıyla hazırlanmış görüşme formu kullanılmıştır.

Verilerin analizinde ‘SPSS 11.0 For Windows’ paket programı kullanılarak bilgisayarda değerlendirilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerileri dağılımları ve yüzdelik değerleri belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumları ile bireysel özellikleri arasındaki farkları bulmak için “t” testi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirmeleri yapıp betimlenmiştir.

Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının, mezun olduğu bölüm, kaynaştırma eğitimi alma, rehberlik servisinden destek almaktan etkilendiği; sınıf öğretmenliğinden mezun olanların olmayanlara göre, kaynaştırma eğitimi alanların almayanlara göre, rehberlik servisinden destek alanların almayanlara göre kaynaştırmaya ilişkin daha olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin tutumlarının, cinsiyetlerinden, yaşlarından ve

Çalışma srelerinden, sınıftaki ğrenci sayısı, sınıfın fiziki yapısı ve ailelerle işbirliği yapıp yapmama değişkeninden etkilenmediği belirlenmiştir.

Öğretmenlerin, kaynaştırma ile ilgili belirttikleri sorunlar olarak sınıflarındaki mevcudun kaynaştırmaya uygun olmadığını, hizmet içi eğitim programlarına katılımın az olduğunu, kaynaştırma eğitimi için ayrı bir program hazırlamadıklarını, bazı düzenlemelerin yapıldığını, okullarda idarecilerden ve diğer personelden, rehberlik servisinden alınan desteğin yetersiz olduğunu, özel eğitim uzmanlarının olmamasını, okulun fiziki yapısının özel gereksinimli bireylere uygun olmadığını, eğitimlerinde en çok zorlanılan engel türünün zihinsel engel olduğunu, ğrenci ile ilgili önceden bilgilendirilmediklerini, aileler ile işbirliğinin yeterli düzeyde olmadığını belirtmişler, zm nerileri olarak fiziksel koşulların düzeltilmesini, özel gereksinimli öğrenciler için araç-gereç ve materyal sağlanılmasını, öğretmenlerin, tüm okul personelinin ve ailelerin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili eğitim programlarına katılmasını, aile-ğretmen- okul personelinin daima işbirliği içinde olmaları gerektiğini, özel eğitim uzmanlarının okullarda olmasını ve ayrı eğitim ortamlarının yaratılmasını nermişlerdir.

ABSTRACT

With this study, Primary school teachers's opinions about the problems they are facing during the integration activities and their solution proposals are stated. Furthermore, the effects of primary school teachers's age, sex, the departments from which they graduated, seniority and the number of students to the problems, together with their attitudes and the relation between these points are studied.

The universe of this study covers all the primary school teachers who work in public and private institutions in Izmir, of the 2006-2007 education year. The sample of this research covers 66 female, 54 male; in total 120 teachers who are teaching in public and private 13 schools which are under the control of Ministry of Education in Izmir, in the education year of 2006-2007 .

In the research as a measurement tool; a scale which evaluates teachers's opinions and attitudes about the students who are in need of special education in normal educational environment called Opinions Relative to Mainstreaming Scale (ORMS) is used together with an interview form prepared by the researcher. This form is prepared to show the teachers personal peculiarities and to state their views and solution proposals about the difficulties they are facing during the integration activities .

For analyzing the data 'SPSS 11.0 for Windows' programme is used and evaluated on computer. The teachers's opinions about the problems they are facing during the integration activities and the distribution of their solution proposals and their percentages are stated. And the t-test is used to find out the differences between the attitudes of primary school teachers against the integration activities and personal peculiarities. The data obtained has been evaluated and described.

At the end of the research it is understood that the attitudes of the teachers against the integration activities are affected by the departments they graduated, getting integration trainee and getting support from the guidance service. The ones

who are graduated from primary school teaching departments are more positive rather than the ones who aren't. It is the same for the ones who had integration trainee and who did not, and the ones who got support from the guidance service and who did not. It is understood that the teachers attitudes are affected by the sex, age, seniority, the number of students in classes, the physical environment of classes and family cooperation.

The teachers have stated their problems about integration activities as; the capacity is not sufficient enough for integration, having less participation to the trainee courses, not preparing other programmes for integration, some regulations are done, not enough support is taken from the school authorities and from the other personnel and even from guidance services, not having special education specialists, the physical structure of the school is not suitable for the ones who are in need of special education, being mentally ill is one of the most difficult one to cope with, not being informed about the students before and having not enough family-teacher cooperation. For the solution proposals they recommended to change the physical conditions, to provide teaching aids and materials for the students who are in need of special education, the teachers are supposed to participate all the education programmes about the integration activities together with the school personnel and families, it is necessary for the teacher-family and the school personnel to cooperate, there should be education specialists and separate education environment should be created.

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insan , doğal ve toplumsal çevreyle etkileşim halindedir. Bu etkileşim içgüdüsel olarak değil sergilediği davranışlarla gerçekleşmektedir. Bu davranışlar, eğitim süreciyle kazanılmaktadır(Kuzgun, 2000).Eğitim, en genel anlamda , bireylerin toplumsal gelişimlerinin ve kişisel yeteneklerinin en üst düzeyde gelişmesini sağlamak için seçilmiş ve planlanmış etkinlikler süreci olarak tanımlanabilir(Tezcan, 1984) ve eğitim her insanın sahip olduğu temel haklardan biridir. ‘Çocuk Hakları Sözleşmesi’ nin hükümlerine göre; bu sözleşmeyi onaylayan ülkeler “her çocuğun eğitim hakkını kabul eder ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde gerçekleştirilmesini” kabul ederler. İnsanın var olduğu her yerde bireysel farklılıklar olacaktır. Gelişen dünyada çağdaş eğitim , bireylerin gereksinimleri doğrultusunda hizmet sunmak üzere bireysel farklılıkları dikkate alarak planlanmaktadır. Demokrasi en iyi şekilde anlaşılıp yorumlandıkça, bireyin özgürlüğü, bağımsızlığı ve eşitliği gündeme gelmiş; bireysel özelliklerin farklılığına daha ılımlı ve olumlu bakış açısı gelişmiştir. Bu her alana olduğu gibi özel eğitime de yansımıştır(Hallahan ve Kauffman, 1982).

Dünya’da özel eğitimin tarihsel gelişimine bakıldığında, özel gereksinimi olan bireylerin eğitiminde dönem dönem farklı yerleştirme yaklaşımlarının ağırlık kazandığı görülmektedir. Özel eğitim hizmetleri özel okul ve sınıflarda başlamış ve özel gereksinimi olan çocuklar için çok etkili olmadığının araştırmalarla desteklenmesi, ağır düzeyde özel gereksinimi olan bireylerin bile eğitilebileceği sonucuna ulaşılması; ailelerin tepkisi ve uzmanların destek vermesi, hukuki hareket ve yasal sonuçlara ulaşılması, eğitimin maliyetine yönelik araştırmaların kaynaştırma lehine sonuçlanması kaynaştırma uygulanmasını yaygınlaştırmıştır(Kirk ve Gallagher, 1983 ;Paul, Turnbull ve Cruickshank ,1977; Mac Millian ,1982). Özel gereksinimli bireylerin toplumun bir üyesi olabilmesini sağlamak için her şeyden önce ilk girdiği toplumsal çevre niteliği taşıyan eğitim ortamlarında ayırtırmaya hiç yer verilmeden çocukların

birbirlerini olduğu gibi kabullenmelerini sağlamak üzere kaynaştırılması gerektiği fikri kabul edilmektedir(Dun ,1968; Enç,1981 ;Eripek ,1986; Kırcaali İftar ,1992 ; Özsoy , Özyürek ve Eripek ,1988).

Kaynaştırma; özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıfları içerisinde eğitimlerini ve buna paralel olarak akranlarıyla , sosyal ve eğitimsel açıdan birlikteliklerini amaçlayan bir eğitim modelidir.(Lewis ve Doorlag, 1999; Salend , 1998). Kaynaştırma uygulaması pek çok ülkede öncelikle tercih edilen eğitim yaklaşımı olarak benimsenmiştir.(Mac Millian ve diğerleri, 1982)

Türkiye’deki tarihi gelişime baktığımızda da kaynaştırma uygulamaları, 1980 ‘li yıllarda başlamış ve geliştirilmeye çalışılmıştır fakat tutarlı bir eğitim politikasının olmaması özel eğitimin gelişmesini olumsuz yönde etkilemiştir. Daha açık bir ifadeyle ülkemizde son yirmi yılda yasal alt yapıda kaynaştırma uygulamasına ağırlık verilmesini sağlamaya yönelik düzenlemelerin olduğu görülmektedir, ancak yasal alt yapıda yer alan ifadelerin doğrudan uygulamaya geçişi sağlayacak düzeyde açık ve anlaşılır olmadığı da yapılan araştırmalar sonucunda belirlenen bir gerçektir(Uysal, 1995). Böylece ülkemizde , yıllar boyu pek çok engelli çocuk , belirli bir plan ve program çerçevesinde olmasa da normal sınıflara devam ettirilmiştir. Plansız ve programsız kaynaştırma bu çocukların normal sınıflara yerleştirilmesine ilişkin var olan ılımlı yaklaşımı iyileştireceğine kötüleştirmektedir(Eripek,1986).

Özel eğitimin dünyadaki ve Türkiye’deki gelişimlerine bakıldığında özel gereksinimli bireylerin eğitimiyle ilgili gelinen noktaların benzeş olduğu görülmektedir. Günümüzde ülkemizde de kaynaştırma uygulamaları konusunda olumlu görüşler bulunmaktadır (Kırcaali- İftar,1992; Özel Eğitim Rehberlik Dairesi Başkanlığı,1990; Enç ,Çağlar,Özsoy, 1981). Bu görüşlere rağmen kaynaştırma uygulamasının doğru bir şekilde yapılabilmesi için, konuları belirlemeye çalışan araştırmaların yeterli olmadığı da gözlenmektedir.

İlköğretimde eğitim sürecinin temel taşlarından biri olan sınıf öğretmenlerinden, her bireyi hızla değişen teknolojik topluma hazırlamaları ve toplumun çeşitli problemleri ile uğraşabilir hale getirmeleri beklenmekte, ancak bu güç ve yıpratıcı işi yapma karşılığında öğretmenler genelde uygun olmayan koşullarda öğretim yapmakta ve bir çok sorunla karşılaşmaktadırlar(Akçatepe, Kaner ve Sucuoğlu 1996). Bu sorunları çözüm bulmakta zorlanmakta ve destek bulamamaktadırlar. Özellikle bireysel farklılıklar göz önüne alındığında sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin var olduğu sınıflarda çok zor koşullarda eğitim ve öğretim yapmaya çalıştıkları bir gerçektir. Kaynaştırma sınıflarındaki öğretmenler, sınıftaki öğrencilerin gereksinimlerini karşılamakta , sınıfta sağlıklı sosyal etkileşimlerinin kurulmasını ve sürdürülmesini , engelli öğrencilerin sınıfa, okula ve topluma sosyal kabulünü sağlamaktadır(Baykoç Dönmez, Avcı ve Aslan ,1997).

Bu açıdan bakıldığında kaynaştırma eğitiminde çocukların öğrenmesine etki edebilecek bir çok faktör bulunmaktadır. Özel eğitim hizmeti olan kaynaştırma uygulamalarının başarıyla uygulanabilmesi için; tutum, beceri, kaynak, organizasyon ve müfredatın oldukça önemli olduğu ifade edilmektedir(Mağden ve Avcı , 1999). Bu koşulların sağlanması halinde kaynaştırma eğitiminden tüm çocuklar akademik ve sosyal yönden yararlanacağı düşünülmektedir(Garvar ve Schmelkin, 1989).

Bu bölümde araştırmaya ait problem , alt problemler, amaç, önem,sayıtlar,sınırlılıklar,tanımlar ve kısaltmalar verilmiştir.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, özel gereksinimli öğrencilerin , genel eğitim sınıflarına akranlarıyla birlikte giderek daha fazla kabul edilmekte olduğu, bunun yanında uygulamada çeşitli sorunlarla karşılaşmakla ve bu nedenle istendik gelişmeler elde edilememektedir. İlgili alan yazına baktığımızda bu engelleri ; olumsuz öğretmen tutumları , uygun personel ve destek servislerinin olmayışı, genel ve özel eğitimin farklı algılanışı, fiziksel çevrenin yetersizliği başlıklarında incelemek mümkündür(Sucuoğlu, Kargın, 2006).

Bu nedenle araştırmanın çerçevesini oluşturan temel soru şu şekildedir:

Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerileri nelerdir? Sınıf öğretmenlerinin cinsiyeti,yaşı,mezun oldukları bölüm, çalışma süreleri,sınıflarındaki öğrenci sayıları, kaynaştırma ile ilgili hizmet içi eğitim programlarına katılımları, rehberlik servisinden alınan destek hizmetleri ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?

ALT PROBLEMLER

1. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunların dağılımları ve yüzdelik değerleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- 3.Sınıf öğretmenlerinin yaşları ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları bölüm ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

5. Sınıf öğretmenlerinin kıdemleri ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
6. Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenci sayıları ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
7. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim programlarına yada kurslarına katılanlar ve katılmayanların tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
8. Sınıf öğretmenlerinin okulunda rehberlik servisinden destek alanlar ile almayanların tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı ; Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşlerini ve çözüm önerilerini belirlemektir. Araştırmanın diğer bir amacı da sınıf öğretmenlerinin bireysel özellikleri ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasındaki ilişkileri incelemektir.

Kaynaştırma sınıflarındaki öğretmenler, sınıftaki öğrencilerin gereksinimlerini karşılamakta , öğrenciler arasındaki iletişimin kuvvetlenmesi ve okula ,topluma sosyal kabulünü sağlamaktadırlar(Baykoç Dönmez , Avcı ve Aslan,1997). Bu açıdan bakıldığında kaynaştırma eğitiminde çocukların öğrenmesine etki edebilecek faktörlerden en önemlisinin öğretmen ve öğretmen tutumu olduğu düşünülmektedir.Bunun için bireysel özelliklerine ilişkin değişkenler olarak sınıf öğretmenlerinin cinsiyeti, yaşı, mezun oldukları bölümü, çalışma süreleri, sınıflarında bulunan öğrenci sayıları, kaynaştırma uygulamaları için hizmet içi eğitim programlarına katılım, rehberlik servislerinin destek hizmetlerinden yararlanma ile tutumları arasında, anlamlı farklılıklar olup olmadığı belirlenmektedir.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Eğitim , tıpkı yaşam hakkı gibi insanların en temel haklarından biridir. Gelişen dünyada çağdaş eğitim, bireylerin gereksinimleri doğrultusunda hizmet sunmak üzere bireysel farklılıkları dikkate alarak planlanmaktadır(Hallahan ve Kauffman,1982). Özel gereksinimli bireylerinde toplumun bir üyesi olabilmesini sağlamak için her şeyden önce ilk girdiği eğitim ortamlarında ayrıştırılmaya hiç yer verilmeden öğrencilerin birbirlerini olduğu gibi kabullenmelerini sağlamak üzere kaynaştırılması gerektiği fikri kabul edilmektedir(Dun,1968;Özyürek ve Eripek,1988). Kaynaştırma ,gerektiğinde sınıf öğretmeni ve özel gereksinimli öğrenciye destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile , özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamlarında eğitilmesidir(Kırcaali- İftar,1992).

Kaynaştırma zaman içinde yaygınlaşmış ve hemen hemen bütün ülkelerde engellilerin eğitim politikalarının temelini oluşturmaya başlamıştır. Dünya ülkelerinde benimsendiği günden bu yana kaynaştırma konusunda araştırmalar yapılarak kaynaştırma eğitiminin geliştirilmesi sürdürülmüştür. Bu araştırmaların bulguları doğrultusunda kaynaştırma eğitime farklı boyutlar kazandırılmıştır(Uysal,1995)

Bu tanıma uygun olarak nitelenen kaynaştırma uygulamaları ülkemizde yapılmaya çalışılmaktadır.Kaynaştırma uygulaması özel gereksinimli öğrencinin sınıfa yerleştirilmesiyle bitmeyen çeşitli düzenlemeleri gerektiren oldukça teknik bir uygulamadır(Kırcaali- İftar,1995). Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili ülkemizde de yapılan araştırmalar sonucunda kaynaştırma uygulamalarında sürekli iyileşme gösterdiği ,fakat uygulamaların hep yasal yapının gerisinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca ilk olarak kaynaştırmayla ilişkili yasal alt yapının oluşumunun üzerinden 20 yıl geçmiş olmasına rağmen kaynaştırma uygulamasında bugün neredeyiz sorusunu akla getirmektedir(Uysal,2003). Kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrenci sayısının gün geçtikçe arttığı düşünülürse, bu öğrencilerin yanında, onların ebeveynleri, engelsiz bireyler, engelsiz bireylerin

ebeveynleri ve öğretmenleri içine alan geniş bir kesimi ilgilendirdiği düşünülmektedir(Kuz,2001) Bu da konunun önemini vurgulamaktadır.

Bu araştırma, yukarıda belirtilenler doğrultusunda kaynaştırma uygulamalarında sorunlarla karşılaşan sınıf öğretmenleri için önemli ve yararlı olacağı düşünülmüştür. Bu da ilköğretimdeki özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ve gelecekleri için önem taşıyacaktır.

Kaynaştırmaya yönelik öğretmen tutumlarını belirlemeye ilişkin birçok araştırma olmasına rağmen, bu uygulamalarda yaşanan sorunların hangi konularda yoğunlaştığının ve bu sorunları gidermeye yönelik çözümlerin bulunmasının ileri araştırmalara ışık tutacağı umulmaktadır.

SAYILTILAR

1. Araştırmada kullanılan ‘Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği’nin ve ‘Öğretmen Görüşme Formu’nun sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunları belirlemede yeterli olduğu,
2. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin verdikleri bilgilerde samimi oldukları ,
3. Araştırmanın kapsamındaki örneklem grubunun kendi evrenini temsil ettiği,
4. Kullanılan istatistiksel tekniklerin amaca uygunluğu kabul edilmektedir.

SINIRLILIKLAR

1. Araştırma örneklemini İzmir ilinde toplam 13 ilköğretim okulunda görev yapan 120 sınıf öğretmeni ile sınırlıdır.
2. Bu araştırmada elde edilen bulgular, 2006-2007 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
3. Bu araştırmada Antonak ve Larrivee (1995) tarafından geliştirilen Kaynaşturmaya İlişkin Görüşler Ölçeğinin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
4. Bu araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen Görüşme Formunun ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
5. Bu araştırmada elde edilen tüm bulgular, sınıf öğretmenlerinin ölçeğe ve forma verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

TANIMLAR

Özel Eğitim: Kırcaali-İftar (1998: 3) özel eğitimi, ortalama öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan, bireysel olarak planmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen eğitim hizmetlerinin bütünü olarak tanımlamıştır. Başka bir ifade ise; Milli Eğitim Bakanlığı (2000, Madde: 4) özel eğitimi, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile özel eğitim gerektiren bireylerin bireysel yeterliliklerine dayalı, gelişim özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi olarak tanımlamıştır.

Özel Eğitime Gereksinimi Olan Birey: Enç, Çağlar ve Özsoy (1987: 8) özel eğitimi, beden, zihin, duygusal ve sosyal gelişim özelliklerindeki olağan dışı ayrıcalıkları nedeni ile normal eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamayan çocukları ‘özel eğitime gereksinimi olan birey’ olarak tanımlamıştır.

Kaynaştırma Eğitimi: 23011 sayılı Resmi Gazete de yayınlanan ‘Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’ye göre kaynaştırma eğitiminin tanımı: ‘Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri , hazırlanılan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul, kurumlarda uygun yöntem ve teknikler doğrultusunda sürdürülür’ biçimindedir.

Zihinsel Engelli: Gelişimsel dönemde ortaya çıkan , uyumlu davranışlarda görülen yetersizliğe ek olarak genel zeka fonksiyonları açısından normalin altında olma durumudur.

İşitme Engelli: İşitme engelinden dolayı özel eğitim alması gereken (Özsoy, 1988) kişi ve bireyin işitme duyarlılığının onun gelişimsel uyum ,özellikle de iletişimdeki görevlerini yerine getirememesi halidir (Atay, 1999).

Görme Engelli: Gören gözün olağan görme gücünün onda birine yani 20/ 200'lük görme keskinliğine yada görme açısı yirmi dereceyi aşmayan kişilere görme engelli denir(Özsoy, 1998)

Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu: Aşırı hareketlilik,dikkat sorunları ve istekleri erteleyememe belirtileriyle ortaya çıkan bir psikiyatrik bir bozukluktur.

Öğrenme güçlüğü: Özel öğrenme güçlüğü, bir çocuğun zekası normal yada normalin üstünde olmasına rağmen dinleme, düşünme,anlama,kendini ifade etme, okuma-yazma veya matematik becerilerinde yaşıtlarına ve zekasına oranla düşük başarı göstermesidir.

Otizm: Otizm, sosyal ve iletişim becerilerinin oluşmasını etkileyen bir gelişim bozukluğudur.

KISALTMALAR

1. **MEB:** Milli Eğitim Bakanlığı
2. **ABD:** Amerika Birleşik Devletleri
3. **ark:** Arkadaşları.
4. **n:** Eleman sayısı
5. **ss:** Standart Sapma
6. **RAM:** Rehberlik ve Araştırma Merkezi
7. **BEP:** Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
8. **Akt:** Aktaran
9. **KİGÖ:** Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği
10. **D.E.Ü:** Dokuz Eylül Üniversitesi

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR

1.KAYNAŞTIRMA

İnsanlar bireysel farklılıklarıyla doğarlar. Özel gereksinimi olan bireylerin de , toplumda bağımsız ve üretken olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri günlük yaşam içinde yer alan becerileri yerine getirmelerine bağlı olmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin toplumsal rollerini üstlenebilmeleri için tam bağımsızlık kazanmaları önemlidir. Bu rolleri kazanabilmeleri, bu bireylerin gereksinimleri ve yapabildikleri dikkate alınarak eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi ve gereksinimlerine uygun eğitim ortamlarının sunulmasıyla mümkün olabilmektedir. Hem insancıl görüş gereği, hem de demokratik görüş gereği özel gereksinimli bireylerin yetenek, yeterlilik ve gereksinimleri dikkate alınarak eğitilmeleri gereklidir. Dolayısıyla özel gereksinimli bireylerin toplum dışına itilmesi yerine toplumla daha kolay kaynaşmaları, bütün eğitim imkanlarından yararlanmalarına bağlıdır(I. Özürlüler Şurası,1999;Cavkaylar, 2000; Kırcaali- İftar,1998, Civelek,1991).

Özel gereksinimli bireylerin toplumsal yaşam içinde bağımsız olarak yaşayabilir hale getirebilmek için yapılması gerekenler iki grupta ele alınabilmektedir. Bunlar :

- a) Yaşadığımız çevreyi özel gereksinimli bireylerin kullanabilecekleri hale getirmek
- b) Özel eğitim aracılığıyla özel gereksinimli bireylere bilgi ve beceri kazandırmak(Kırcaali- İftar,1998).

Özel gereksinimli bireylerin toplum hayatında bağımsız yaşayabilmelerinde önemli olan bir diğer etmen de onlara özel eğitim aracılığı ile gereksinim duydukları bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Bu da özel eğitim ile olmaktadır(Eripek,2003).

Özel gereksinimli bireylere eğitim hizmetleri sağlayan eğitim ortamları en az kısıtlayıcıdan başlayıp en fazla kısıtlayıcıya doğru normal eğitim okullarındaki normal sınıflar(kaynaştırma),kaynak oda, normal eğitim okullarındaki özel eğitim sınıfları(Alt özel sınıflar), ayrı özel eğitim okulları ve ev/hastane olmak üzere sıralanmaktadır (Eripek,2003).En az kısıtlayıcı ortam, her çocuğun kendi ihtiyaç ve yeterliliklerine göre belirlenir. En az kısıtlayıcı ortam çerçevesinde eğitim ortamlarına baktığımızda en üst seviyesini kaynaştırma eğitimi oluşturmaktadır(Kırcaali-İftar,1998).

Kaynaştırma,herkese eşit eğitim fırsatı sağlaması düşüncesiyle,1970’li yıllarda İskandinav ülkelerinde çıkan ve sonra, Avrupa ve Amerika’ya sıçrayan normalleştirme ilkesinin eğitsel bir sonucudur(Diler,1998). Kaynaştırma , ‘Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri ,hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranlarıyla birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür.’ şeklinde de tanımlanmıştır(MEB, 2000).

Başka bir deyişle; özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel okul öncesi, ilköğretim ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır.’şeklinde tanımlanmaktadır(MEB, 2000). Gerektiğinde sınıf öğretmenine ve özel gereksinimli öğrenciye destek özel hizmetleri sağlanması koşulu ile, özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamlarında eğitilmesidir şeklinde tanımlar da bulunmaktadır(Kırcaali- İftar ,1998; Osborne ve Dimattia, 1994; Salend, 1998)

2.KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Kaynaştırma uygulamalarında özel gereksinimli bireylerin akranlarıyla birlikte eğitim almalarını etkileyen bazı faktörler bulunduğu belirtilmektedir.Bunlar literatüre bakıldığında şu gruplar altında incelenmektedir.

Öğretmen tutumları: Öğretmenler çocukların eğitiminden sorumlu bireylerdir. Bir eğitim programını planlamak, uygulamak , öğrencilerin gelişimlerini ve başarılarını sağlamak gibi görevleri vardır. Ancak bu görevleri yerine getirebilmeleri için öncelikle çocuklara yönelik olumlu tutumlara sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir(Combs ve Harper,1967,Chubon, 1982).Öğretmen tutumlarının, kaynaştırmayı etkileyen en önemli faktörler arasında olduğu belirtilmektedir. Kaynaştırmaya ilişkin olumsuz görüşlere sahip olan öğretmenler, bu sistemin engelli olmayan çocukların gelişimini olumsuz olarak etkileyeceğini ve özel gereksinimli öğrencilerin akademik ve sosyal yönden yararlanamayacaklarını ifade etmişlerdir(Salend,2001). Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin olumsuz öğretmen tutumları, destek eğitim hizmetlerinin yetersizliğinden, sınıftaki öğrenci sayısının fazla oluşundan, özel gereksinimli öğrencilerle yetersiz ve olumsuz deneyimlerden ve özel gereksinimli öğrencilerin davranışlarını yönlendirme, uygun öğretim programını hazırlama ve uygulama konularında yeterli donanıma sahip olmadan kaynaklandığı görülmektedir(Salend,2001; Scruggs ve Mastropieri, 1996). Haring(1956)'in yaptığı araştırmada engelliliğin yapısını anlayan, özel öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgili olan öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerle daha kolay etkileşim kurabildiklerini, öğretmenin engelli çocuğu kabul etmesi ile sonuçlanacağını açıklamıştır(Akt: Jamieson, 1986).

Öğretmenlerden ayrı okul personelinin de kaynaştırmaya olan tutumlarının kaynaştırmayı etkileyecek faktörler arasında olduğu belirtilmektedir.

Uygun Personel ve Destek Servislerinin Olması: Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencinin sadece sınıfa yerleştirilmesinden ibaret olmadığı destek hizmetlerinin sağlanmasının da önemli olduğu belirtilmektedir. Öğretmenler destek servisinden yeterli desteği aldıklarında kaynaştırma eğitiminde daha başarılı oldukları görülmektedir. Gereken destek hizmetleri öğretmene sağlanmadığı sürece kaynaştırma uygulamalarından yarar sağlanamayacağı görülmektedir(Kargın, Sucuoğlu,2006)

Fiziksel Çevrenin Etkisi: Özel gereksinimli bireyler bireysel farklılıkları nedeniyle özel olarak düzenlenmiş çevreye gereksinim duyulmakta olduğu belirtilmektedir. Genel eğitim okullarının fiziki yapısı kimi zaman kaynaştırmaya engel oluşturmaktadır. Kaynak oda olmayışı, dik merdivenler, dar koridorlar, yetersiz ışıklandırma, uygun olmayan tuvaletler, ulaşılması güç kantinler, sesi gereğinden fazla geçiren duvarlar, yankı yapan yüksek tavanlar ve yüksekliği iyi ayarlanmamış yazı tahtaları kaynaştırmanın engelleri olarak belirtilmektedir(Pivik, McComas, Laf lame, 2002). Sınıf içinde her öğrencinin kendi gelişimi doğrultusunda ilerlemesine olanak verecek bir öğrenme ortamı sağlanabilmelidir(Salend 2001).Okulların fiziki yapısı öğrencilerin gereksinimlerine göre en az yardımla bağımsız hareket etmelerine olanak sağlayacak biçimde tasarlanması kaynaştırmayı olumlu yönde etkileyeceği belirtilmektedir.

Genel ve Özel Eğitimin Farklı Algılanışı: Temelde genel ve özel eğitim arasında, eğitim programını planlama ve uygulama bakımından büyük farklılıklar olmasına karşın, genel eğitim okullarında görev alacak pek çok öğretmen, mesleki eğitimleri sırasında, özel eğitime ilişkin yetersiz bir donanımla mezun olduğu görülmektedir. Ülkemizde kaynaştırmanın hem yasal düzeyde, hem de uygulamada kabul görmesine karşın, öğretmen yetiştiren programların içerikleri incelendiğinde, özel eğitime ve kaynaştırmaya ilişkin derslerin olmadığı dikkati çekmektedir. Bu durum uygulamada sıkıntı yaratmakta ve sınıflarında özel gereksinimli öğrenci bulunan öğretmenlerin bilgi eksiklikleri hizmet içi eğitim programlarıyla giderilmeye çalışılmaktadır. Alanda yapılan araştırmalarda, genel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenler, kendilerini özel gereksinimli öğrenciler için hazırlıksız hissettiklerini ve işbirliği içinde çok az zamanlarının olduğunu belirtmişlerdir(Baker ve Zigmond, 1995)

Öğretmen –Okul personeli- Aile İşbirliği : Kaynaştırmanın başarıya ulaşmasında diğer faktörlerden biri de öğretmen – okul personeli- aile işbirliğidir. Eğer kaynaştırma öğrencisi için öğretmen ile aile işbirliği içinde değilse kaynaştırmanın engellerinden birinin oluşması beklenmektedir. Bunu için uygun ortamlar ve zamanlar yaratılması gerekmektedir(Kargın, Sucuoğlu,2006).

3.DÜNYA'DA ÖZEL EĞİTİM VE KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARININ GELİŞİMİ

Dünya'da özel eğitimde özel gereksinimleri olan bireylerin eğitimine ilişkin yaygın bir çalışmanın 16. yüzyıla kadar olmadığı dikkat çekmektedir. İlk çağlarda , engelli bireyler istismar ve ihmal edilerek ,toplum dışına itilmişlerdir. Bu dönemde 'normal' olarak adlandırılan bireylerden dış görünüşü ya da davranışları bakımından belirgin bir biçimde farklı olan bireylerden korkulup uzak durulmuştur. Hristiyanlığın kabul edilmesiyle, engelli bireylerin kilise tarafından koruma altına alındığı ve bu bireylere acıma ile yaklaşıldığı görülmekle birlikte ; yine de engellilerin insan olmadığına ilişkin düşüncelerin var olduğu bilinmektedir.Özel gereksinimi olan bireylerin eğitimine ilişkin sistemli çabaların ilk olarak 1760 yılında Fransa'da işitme engelli öğrenciler için bir okul açılmıştır. Daha sonra 1817'de yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde yine işitme engelliler için bir okul açılmıştır.

1960'lardan sonra özel eğitime gerek duyanları normal akranlarıyla bir araya getirerek eğitime görüşü ağırlık kazanmıştır. İlk kaynaştırma çalışmaları, bilinçli bir entegrasyon anlayışına dayanarak yapıldığı söylenemez; daha çok devlet okulları içerisinde açılan özel sınıflar şeklindedir.Bazı örnekler şunlardır: 1869 Amerika Birleşik Devletleri'nde bir devlet okulunda işitme engelliler için özel sınıf açılmıştır.1896 ABD'de bir devlet okulunda zihinsel engelliler için özel sınıf açılmıştır.1899'da yine ABD'de bir devlet okulunda görme engelliler için bir sınıf açılmıştır.Özetle; Avrupa'da 1700'lü yıllarda ortaya çıkan yaygın eğitim çalışmalarının, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1800'lü yıllarda başladığını söylemek mümkündür(Wood, 1998)

1900'lü yılların ilk yarısına baktığımızda ise, farklı engel gruplarına yönelik özel eğitim okullarının sayılarının hızla arttığı bir dönemdir. Bu yıllar Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Avrupa ülkelerinde, özel gereksinimli öğrencilere yönelik olarak sürdürülen hizmetlerin, özel eğitim okullarında

gerçekleştirdiği yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde, özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıflarında eğitim sınıflarında eğitim göremeyeceği düşüncesi yaygındır. Fiziksel, zihinsel ya da duygusal ve sosyal yönden akranlarından farklı olan öğrencilerin, diğer çocukları olumsuz olarak etkileyeceği düşünülür ve ayrı okula yerleştirilmesine karar verilirdi. Bu okullarında genellikle yatılı olması yada tam gün eğitim yapması tercih edilirdi.

1970’li yıllardan sonra özel eğitimde olan bu gelişmelerden sonra normalizasyon ve yatılı özel eğitim kurumlarından vazgeçme anlayışı hakim olmuştur. Bugünkü kaynaştırma anlayışıyla birlikte engelli bireyler için, sosyal yaşam ve öğrenme çevresini mümkün olduğunca bireylerin normal hayat koşullarına ulaşacakları bir çevre haline getirme (normalizasyon), eğilimin önemli bir hedefi olmuştur. Bu görüşle birlikte özel eğitim gereksinimi olan bireylere yatılı özel eğitim kurumlarında eğitim verme anlayışından ise mümkün olduğunca uzaklaşmıştır.

Yapılan çalışmalarda bireylerin eksik veya yetersiz olan özellikleri yüzünden belli sınıflara ayrılmasının aslında bireylerin etiketlenmesi anlamına geldiği bulunmuştur. Bunun yerine yapılması gereken bu eksikliklerin gerektirdiği eğitsel önlemleri almaktır. Bu önlemlerden birisi de engelli bireylerin normal gelişim gösteren akranlarıyla beraber eğitim almalarını, sosyalleştirilmelerini, topluma uyum sürecini hızlandırarak davranışsal ve akademik gelişimlerini arttırmak amacıyla kaynaştırmaktır.

1970 yılından sonra açılan davalar ,yapılan eleştiriler sonucunda kaynaştırma uygulamaları pek çok ülkenin yasalarında yer almıştır. İtalya’da 1971 yılında, Norveç’te 1976 yılında, İngiltere’de 1974 yılında ,Fransa’da ve Amerika’da 1975 yılında yürürlüğe giren yasalarla , özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıflarında akranlarıyla birlikte eğitim görmeleri yasal olarak kabul edilmiştir

Amerika Birleşik Devletleri 1975 yılında kabul edilen Tüm Engelli Çocukların Eğitimi Yasası (Education of all Handicapped Children Act, PL 94-142)

okul çağındaki engelli çocukların uygun eğitimsel hizmetlerden yararlanmasını amaçlayan kapsamlı bir yasadır. Amerika’da kabul edilen bu yasa da engellilerin eğitimine ilişkin çeşitli önemli kararlar alınmıştır. Bu kararlardan bazıları şunlardır (Fiscuss ve Mandel, 1983; Kırcaali –İftar, 1998 ;OECD, 1995):

Özel gereksinimi olan bireyler devlet okullarının programlarından ve hizmetlerinden dışlanmayacak,din,dil,ırk farkı gözetmeksizin değerlendirme yapılacaktır, ayrıcalıklı olan bireylere bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlanacak,en az kısıtlayıcı ortamda eğitim hakkı verilecek (kaynaştırma uygulaması), karma eğitim yapılacaktır, bu programlara ilişkin özel eğitime muhtaç bireyler yasal itirazlarını yapabileceklerdir.Bu yasadan sonra dünyanın her yerinde kaynaştırma uygulamaları ile ilgili değişimlerde gelişmeler görülmektedir. Özellikle son yıllarda özel eğitim yönetmeliğindeki hükümlerin içeriği gün geçtikçe iyileşme göstermektedir.

4.TÜRKİYE’DE ÖZEL EĞİTİM VE KAYNAŞTIRMA

Türkiye’de özel eğitim alanındaki ilk uygulamalar, 1889 yılında, İstanbul Ticaret Mektebi bünyesinde, işitme engelli çocuklara eğitim veren bir okulun açılması ile başlamış kabul edilmektedir. 1890 yılında görme engellilere de aynı okulda hizmet verilmeye başlamış ve 30 yıl sonra bu uygulamaya son verilmiştir. İkinci uygulama ise 1920 yılında İzmir Karşıyaka’da özel bir dernek tarafından açılan ,sağır ve dilsizler okuludur. Bu okul 1924-1950 yılları arasında, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak hizmet vermeye başlamış ve 1950 yılında Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiştir. Özel eğitimin ilk kez örgün eğitime geçişi 1950 yılı olarak kabul edilmektedir(Dönmez,1993; Özsoy ,1988)

Cumhuriyetin kabulüyle birlikte eğitime verilen önem artmış , eğitimde cinsiyet ve sınıf ayrımının ortadan kaldırılması görüşleri benimsenmiştir. Ancak eğitimde ve özellikle özel eğitimde bir gelişme gösterememiştir.(Özyürek, 2004)1950 yılından sonra özel eğitime personel yetiştirmede gelişme gösterilmiş Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde kurulan Özel Eğitim Şubesi açılmış ve 40 öğrenci alınmıştır.(Enç,Çağlar ve Özsoy ,1987). Şube 1955 yılında kapatılmıştır. Bir diğer

gelişme ise 1955 yılında açılmış olan Psikolojik Servis Merkezinin kurulmuş olmasıdır.(Özsoy,1990)1960'lı yılların en önemli özelliği özel eğitime gereksinimi olan bireylerin 1961 Anayasası'nda devlet tarafından garanti altına alınmasıdır.

1980 yılına kadar özel gereksinimi olan bireyler için çok fazla gelişme gösterilmemiştir. Bu yıldan sonra özel eğitim hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesi bakımından ülke genelinde bir yapılanma oluşturulmuştur.1983 yılında yürürlüğe giren 2916 sayılı Özel Eğitim Çocuklar Yasası ile özel gereksinimli bireylere özgü ilk kapsamlı yasanın adımları atılmıştır. Bu yasada özel eğitimle ilgili tanımlar, ilkeler, kurumlar ve görevleri, özel eğitime gereksinimli çocukların belirlenmeleri, yerleştirmeleri, izlenmeleri ile ilgili bölümler yer almış ve bu yasa doğrultusunda çeşitli yönetmelikler yayınlanmıştır(Şura Raporu 1999)

1991 tarihinde 1. Özel Eğitim Konseyi toplanmıştır. Alınan önemli kararlardan birisi, gündüzlü öğretime ağırlık verilmesi ve kaynaştırma programının yaygınlaştırılmasıdır. Kaynaştırma programına alınan öğrencilerin eğitiminin bireysel olarak planlanması , bu eğitimin alanında uzman kişiler tarafından verilmesi ve izlenmesi kararı alınmıştır. 1990'lı yılların en önemli olaylarından biri daha önce belirttiğim 1997 yılında kabul edilen 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamedir. Kararnamenin ikinci kısmında Kaynaştırma , 'Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri ,hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranlarıyla birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür' şeklinde tanımlanmıştır(MEB, 2000).1997 yılında 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 'nin yürürlüğe girmesinden sonra kaynaştırma uygulamalarının yaygınlaştığı gözlenmektedir. 2006 yılındaki kaynaştırmaya alınan özel gereksinimli öğrenci sayısı yaklaşık olarak 55.000 'dir. (www.meb.gov.tr.2007). Ayrıca genel eğitim sınıflarında tanı konulmadan ve değerlendirilmeye alınmadan eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin de olduğu düşünüldüğünde bu sayının daha da fazla olduğu söylenebilir.

2000 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde kaynaştırma ' Özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile

birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel okul öncesi, ilköğretim ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır.’ şeklinde tanımlanmaktadır(MEB, 2000)

Diğer bir deyişle; Kırcaali-İftar (1998: 3) kaynaştırmayı, özel gereksinimli öğrencilerin normal öğrencilerin devam ettiği eğitim ortamlarında (normal anaokulu, normal ilköğretim okulu gb.) eğitilmesi olarak tanımlamıştır.

Bugün ülkemizde özel eğitime muhtaç çocukların eğitiminde 2006 yılı Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliğinde;

“Kaynaştırma yoluyla eğitim

MADDE 23:

(1) Kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır.

(2) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarında aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri sağlanır.

b) Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler kaynaştırma yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı sürdürebilecekleri gibi özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak da sürdürebilirler. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır.

c) Eğitim hizmetleri, bireylerin eğitim performansına ve öncelikli ihtiyaçlarına göre planlanır.

ç) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görmeleri hâlinde kayıtlı bulundukları okulda uygulanan eğitim programını; özel eğitim sınıflarında ise sınıfın türüne göre bu Yönetmeliğin 26 ncı ve 27 nci maddelerinde belirtilen eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP hazırlanır.

d) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulaması yapılan okul ve kurumlarda, bu Yönetmeliğin 73 üncü maddesinde yer alan hükümler doğrultusunda BEP geliştirme birimi oluşturulur.

e) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda öğrencinin yetersizliğine uygun fiziksel, sosyal, psikolojik ortam düzenlemeleri yapılır. Bu okul ve kurumlarda öğrenciye verilen eğitim hizmetlerinin etkin bir biçimde yürütülebilmesi amacıyla özel araç-gereç ile eğitim materyalleri sağlanır ve destek eğitim odası açılır.

f) Kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlardaki personel, diğer öğrenciler ve onların aileleri özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özellikleri hakkında okul idaresince yapılan planlama doğrultusunda RAM, BEP geliştirme birimindeki ilgili kişilerce bilgilendirilir.

g) Okul ve kurumlarda, kaynaştırma yoluyla eğitim alacak bireylerin bir sınıfa en fazla iki birey olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır.

ğ) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf

mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir.

h) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin destek eğitim hizmeti almaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Bu doğrultuda destek eğitim hizmetleri, sınıf içi yardım şeklinde olabileceği gibi destek eğitim odalarında da verilebilir.

ı) Özel eğitim okul ve kurumlarına devam eden öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları kapsamında, yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği okul ve kurumlarda bazı derslere ve sosyal etkinliklere katılması için gerekli tedbirler alınır.

i) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre; araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.

j) Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir.

k) Yetersizliği olmayan öğrenciler, istekleri doğrultusunda, çevrelerindeki özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler. Bu sınıfların mevcutları 5'i özel eğitime ihtiyacı olan birey olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14, ilköğretim ve ortaöğretimde 20, yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşur.

l) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin bulunduğu ilköğretim okullarında bu öğrencileri örgün eğitime hazırlamak amacıyla gerektiğinde hazırlık sınıfları açılabilir. Bu sınıflardaki eğitim-öğretim hizmetleri, bu Yönetmeliğin 48 inci maddesindeki hükümler doğrultusunda yürütülür.

Başarının değerlendirilmesi

MADDE 24-(1) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde ilgili mevzuatın yanında aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Bulunduğu okulun eğitim programını veya denkliği olan bir programı izleyen öğrencilerin başarıları, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınavlarla ilgili hükümlerine göre değerlendirilir. Ancak, değerlendirmelerde öğrencilerin BEP'leri dikkate alınır.

b) Bulunduğu okulun eğitim programına denkliği olmayan bir özel eğitim programını izleyen öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesiyle ilgili işlemler, bu Yönetmeliğin 85 inci maddesindeki ilgili hükümlere göre yapılır.

c) Öğrencilerin başarılarının değerlendirmesinde kullanılacak yöntem, teknik, ölçme araçları ve değerlendirme süresi, değerlendirme zamanı, değerlendirme aralıkları, değerlendirmeden sorumlu kişiler ve değerlendirmenin yapılacağı ortam, BEP geliştirme biriminin görüş ve önerileri doğrultusunda belirlenir.

ç) Yazma güçlüğü olan öğrenciler ve özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin değerlendirilmesi sözlü, sözlü ifadede güçlük yaşayan öğrencilerin değerlendirilmesi ise yazılı olarak yapılır. Yazılı ve sözlü ifade etme becerilerinde yetersizliği olan bireyler ise davranışlarının gözlemlenmesi yoluyla değerlendirilir.

d) Yazılı sınavlar öğrencilerin yetersizlik türüne, eğitim performanslarına ve gelişim özelliklerine göre çeşitlendirilir. Sınavlar kısa cevaplı ve az sorulu olarak düzenlenir.

e) Öğrenciler, yetersizliklerinden kaynaklanan güçlüklerini gidermek amacıyla sınavlarda uygun araç-gereç, cihaz ve yöntemlerden yararlandırılır. İhtiyacı olan bireyler için yazılı sınavlarda refakat etmek üzere bir öğretmen görevlendirilir.

f) Görme yetersizliği olan öğrencilerin yazılı sınavlarda Braille yazı olarak verdiği cevaplar sınavdan hemen sonra öğretmenin öğrenciye okutmasıyla değerlendirilir. Bu öğrenciler, çizimli ve şekilli sorulardan muaf tutulurlar. Az gören öğrenciler için sınav soruları kalın ve büyük puntolu hazırlanır.

g) İşitme yetersizliği olan öğrenciler ilköğretim ve ortaöğretimde, istekleri doğrultusunda yabancı dil programlarındaki bazı bilgi ve becerilerin öğretiminden veya dersin tamamından muaf tutulurlar.

ğ) Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler; dikkat, bellekte tutma ve hatırlama güçlükleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla değerlendirilirler

h) Otistik bireyler ile duygusal ve davranış bozukluğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi, iletişim özellikleri ile sosyal-duygusal hazır bulunuşlukları dikkate alınarak yapılır.

ı) Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi, bu öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla ve kısa süreli sınavlarla yapılır.

i) Kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerde yetersizliği olan öğrenciler motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden istekleri doğrultusunda muaf tutulurlar” şeklinde ifadeler bulunmaktadır.

Kaynaştırma uygulamalarının içeriği ve kapsamı yukarıda belirtilmektedir. Buna karşılık kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrenci sayısı oldukça çok ve her gün artmakta olduğu belirtilmektedir. Özellikle sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma konusunda çok büyük sorunlar yaşamakta olduğu ve çözümü konusunda yapılan araştırmalarda çok fazla ileri gidilemediği görülmektedir.

3.TÜRKİYE’DE KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Kaynaştırma eğitimi ülkemizde uygulanan haliyle, çoğu kez engelli öğrencilerin normal eğitim sınıfına yerleştirilmesiyle başlayıp biten bir süreç olarak anlaşılmaktadır. Oysa kaynaştırma uygulaması engelli öğrencinin normal sınıfa yerleştirilmesinin yanı sıra çeşitli düzenlemeleri gerektiren oldukça teknik bir uygulamadır(Kırcaali-İftar, 1995). Kaynaştırma uygulamalarında engelli öğrencilerin yalnızca bu ortamlara yerleştirmeleri yeterli olmamaktadır(Kayaoğlu, 1999).

Ülkemizde 1985’li yıllarda başladığı kabul edilen kaynaştırma eğitimiyle ilgili olarak, Devlet Planlama Teşkilatının 2001-2005 yılları arasını kapsayan 8. Beş Yıllık Kalkınma Planında, özel eğitim gereksinimi olan çocukların normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte eğitim göreceği kaynaştırma okullarının, bütün öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde mekan, donanım, personel ve program esnekliğine kavuşturulması hedeflenmektedir(Akt.Diken, 1998;D.P.T.,2000).Ülkemizde 1985’li yıllarda uygulanmaya başladığı kabul edilen kaynaştırma uygulamalarına göz atıldığında ise kurumların nitelik yada nicelik olarak yetersizliği, programı yürütecek öğretmenlerin nicelik yada nitelik olarak sınırlılığı, öğretmenlere destek vermesi gereken özel eğitimcilerin bulunmayışı dikkati çekmektedir(Diken,1998; Sucuoğlu,1996).

Fakat yapılan araştırmalar kaynaştırma uygulamalarında yer alan öğrencilerin hızla arttığını gösterirken bu konudaki engellerin önlenemediği belirtilmektedir. Uysal (1995) ,özürlü öğrencilere ve/veya öğretmenlere yeterli destek hizmet sağlayacak yeterli personelin olmaması, kaynaştırma uygulamaları için fiziki ortamın ve yeterli araç- gereçlerin bulunmaması, normal sınıflarda uygulanan programların kaynaştırma uygulamaları için uygun olmaması , engelli çocuk ailelerinin ve öğretmenlerin kaynaştırma konusu hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları ve bu konuda yeterli denetimin yapılmaması gibi belli başlı sorunları belirtmiştir(Uysal, 1995). Öğretmenler ve yöneticiler kaynaştırma eğitimi

konusunda ciddi bilgi eksikliğine sahiptirler. Kaynaştırmayı kavram olarak bir çoğu bilmemektedirler.Sınıf öğretmenlerine kaynaştırma eğitimi ile ilgili teknikler,yöntemler ,uygun materyalin seçilmesi ve kullanılması hakkında bilgi verilmediği de görülmektedir(Akt: Kayaoğlu,1999).

Ayrıca 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 20. maddesinde yer alan özel eğitim desteği almak üzere özel araç-gereç ile eğitim materyallerinin ve yardımcı dersliklerin sağlanması kararı da yeterli şekilde yerine getirilmemektedir. Yine kararnamede belirtilen kaynaştırma uygulamasında engelli öğrencilere bazı kolaylıklar gösterilmesi ve engelli olmayan öğrencilerle aynı koşullara tabi tutulmaması gerekmektedir(Klingner ve Vaugh, 1999). Bu uygulamalar arasında soruların önceden verilmesi , ayrı bir yer ve zaman diliminde sınava tabi tutulması gibi uygulamalar çoğunlukla yer almaktadır. Bu uygulamalar ise Türkiye'de her öğretmen tarafından yerine getirilmediği belirtilmektedir.

Özyürek de (1989) kaynaştırma eğitimindeki öğrencilerin, gelişimsel özellikleri ve gereksinimlerinin dikkate alınarak düzenlemelere gidilmediğini ifade etmiştir(Akt: Kayaoğlu, 1999).Uysal (1995), kaynaştırmayı başarıya ulaştıracak çalışmalardan , bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması, öğretmenine ve öğrenciye danışmanlık hizmetleri götürülmesinin yeterince yer almadığı belirtilmiştir (Akt: Demirtel, 1997).Madden ve Slavin (1983), yaptıkları geniş kapsamlı kaynak taraması sonucunda, kaynaştırmanın başarılı olmasında, destek özel eğitim hizmetleri yardımı ile hazırlanan bireyselleştirilmiş özel eğitim programlarının gereğini vurgulamışlardır(Akt:Kırcaali-İftar, 1995).Bir çok farklı ülkede değişik şekillerde destek eğitim hizmetleri verilmektedir. Gelişmiş ülkelerde çeşitli şekillerde verebilecek olan bu destek eğitim, öğretmene yardımcı olacak ikinci bir eğitimcinin varlığını mecbur kılmıştır (Downing, Ryndak ve Clark,2000). Özellikle özellikle ağır engelli olan bireyler için bu destek eğitim hizmetleri ülkemizde henüz uygulanamamaktadır ve yardımcı eğitim kadroları da oluşturulmamıştır.

Diğer bir sorunda çocuğun destek eğitim alabildiği özel özel eğitim kurumlarından destek almayışı ,alıyorsa da normal eğitim aldığı okuldaki öğretmeni ile özel kurumdaki öğretmeni arasında işbirliği eksikliği bilinmektedir(Özürlülere Hizmet Veren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kurum ve Kuruluşları İşbirliği ve Koordinasyon Toplantıları Sonuç Raporları).

Bu engeller ve sorunlar arasında en büyük olanının sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma konusundaki görüş ve tutumları olduğu belirtilmektedir.Zigmond ve Baker(1990), kaynaştırmanın başarısının öğretmenlerle doğrudan ilgili olduğunu belirtmişlerdir(Akt. Avcı,1998; Akt. Baykoç Dönmez ve arkadaşları, 1997). Kaynaştırma uygulamasında öğrencinin eğitim aldığı okul yöneticilerinin ve diğer personelinin de bu konuda istekli olup bireysel farklılıkları kabul edip sınıf öğretmenini desteklememeleri de bir engeldir (Kırcaali- İftar,1995). Öğretmenlerin istekliliği bu uygulama içinde gösterecekleri çabayı arttıracaktır(Soodak, Podell ve Lehman,1998).Sınıftaki çocukların gereksinimlerinin karşılanması , sınıfta sağlıklı etkileşimlerin kurulması ve sürdürülmesi büyük ölçüde öğretmene bağlıdır(Akt. Avcı,1999). Aynı zamanda öğretmenlerin tutumları uygulama esnasında karşılaşılan sorunları gidermede de önemli rol oynar(Siegel, 1969:108). Geliştirdikleri tutum sınıflarında yapacakları kaynaştırma eğitiminde büyük rol taşıyacaktır. Kaynaştırmaya ilişkin olumsuz görüşlere sahip olan öğretmenler, bu sistemin engelli olmayan çocukların gelişimini olumsuz olarak etkileyebileceğini ve özel gereksinimli öğrencilerin akademik ve sosyal yönden yararlanamayacaklarını ifade etmişlerdir(Salend , 2001;Scruggs ve Mastropieri,1996). Bu da ayrıştırılmış eğitimi desteklemelerine yöneltmektedir.Kaynaştırma uygulamalarında yer alan sorunlardan öğretmen tutumlarının olumsuz olması durumunda bu uygulamanın gerçekleşmesinin çok zor olacağı düşünüldüğünden bu öğretmenlerin tutumları konusunda ve kaynaştırma eğitiminde çeşitli araştırmalar yapılmıştır.

4. KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARI VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

4.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

19. yüzyılın başlarından bu yana kaynaştırma uygulamaları konusundaki araştırmalar devam etmektedir. Bu araştırma sonuçlarıyla kaynaştırma uygulamaları ile kaynaştırmayı etkileyen faktörler incelenmiştir. Burada kaynaştırma uygulamaları ile ilgili yapılan araştırmalar ve sonuçlarına yer verilmiştir.

Kaynaştırma uygulamalarında etkenlerden biri olan tutumlar ile ilgili yapılan kapsamlı bir araştırmada (Scruggs ve Mastropieri,1996), öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kaynaştırma düşüncesini benimsemekle birlikte, sınıflarında özel gereksinimli bir öğrencinin bulunmasına karşı isteksiz oldukları bulunmuştur. Araştırmada öğretmenlerin çoğunluğu, engelli öğrencilerin sınıfı rahatsız edeceklerini ve daha fazla ilgiye gereksinim duyacaklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bir kısım öğretmen ise yeterli zaman, eğitim,araç-gereç ve personel desteği olduğunda kaynaştırmanın başarıyla uygulanacağını ifade etmişlerdir. Buna karşın Walther-Thomas(1997)'ın yaptığı araştırmada , özel ve sınıf öğretmenleri kaynaştırma uygulamalarının kendileri için faydalı olduğunu bildirmişlerdir. Öğretmenler sınıflarındaki bütün öğrencilerin başarısının kendilerini tatmin ettiğini ve engelli öğrencilerin gösterdiği akademik ve sosyal gelişmelerin iyi gittiğini gösteren ve engelli çocukların eğitimi için diğer özel eğitimcilerden ve yardımcı eğitimcilerden alınmış bilgilerin kendilerini mesleki açıdan geliştirdiğini bildirmişlerdir. Soodak ve arkadaşları (1998) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin düşüncelerinin karmaşık bir yapı arz ettiğini göstermiştir. Bu nedenle kaynaştırmaya ilişkin tutumları etkileyebilecek etkenlere bakılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Minke ve arkadaşları (1998) tarafından yapılan bir araştırmada ise, öğretmenlerin kaynaştırmaya karşı olan olumsuz tutumlarının uygulamada da kaynaştırma eğitimini olumsuz etkilediği görülmektedir.

Bain ve Dolbel(1991) ,özel ve genel okul müdürlerinin kaynaştırma programlarına ilişkin olumlu tutumları olduğunu araştırmalarında bulmuşlardır.Villa ,Thousand ,Meyers ve Nevin (1996)'nın 680 öğretmen ve yönetici üzerinde yaptıkları araştırmada , bu kişileri kaynaştırmayı desteklediklerini ve bu kişilerin tutumlarının destek alma durumunda olumlu etkilendiğini bulmuşlardır. Myles ve Simpson (1989) ,yaptıkları çalışmada normal sınıf öğretmenlerinin sınıflarına engelli çocukları kabul etmede isteksiz olduklarını ve kaynaştırma uygulamasına kesinlikle karşı çıktıklarını bulmuşlardır.Kasari ,Freeman , Bauminger ve Akin (1999) 'e göre, genelde yapılan araştırmalar ,sınıf öğretmenlerinin mevcut ayrıştırılmış eğitim sisteminden oldukça memnun olduklarını ve tam kaynaştırmaya karşı temkinli oldukları sonucunu çıkarmışlardır. Mcintosh ,Vaughn, Schumm, Haager ve Lee(1993)'nın yaptığı araştırmada ise, öğrenme yetersizliği olan öğrencilere diğerlerinden daha özenli davranıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu da eşitliğin olmadığını ortaya çıkarmıştır.

Larivee ve Cook (1979)'un araştırmasında, öğretmenleri aldıkları desteğin ,kaynaştırmaya ilişkin tecrübesinin , engelli çocuklar ve kaynaştırma hakkında bilgi sahibi olunmasının ,hizmet içi eğitimi almış olmasının ,olumlu tutum geliştirmede etkili olduğu bulunmuştu(Akt. Diken , 1998). Semmel ve arkadaşları (1991) yaptıkları araştırmada normal sınıf öğretmenlerinin yarısına yakınınının , sınıflarında hafif özürlü bir öğrencinin sorumluluğunu alabileceğini belirtmişler, diğerleri ise kaynaştırma eğitimi ile özel gereksinimi olan çocuklara yarar sağlayamayacaklarını ifade etmişler(Akt. Avcı,1998).

Mandell ve Strain (1978) sınıf mevcudu 25-27 öğrenci arasında olan öğretmenlerin görüşlerinin ,daha kalabalık sınıf mevcudu olan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerine göre daha olumlu olduğunu bulmuştur.

Kaynaştırma uygulamaları ile yapılan araştırmalardan Tenesse Üniversitesi'nde; 1984 yılında okul öncesi çağındaki işitme özürlü çocuklar % 65-% 75'i entegre eğitimi ve bireysel destekleme eğitimi tekniği ile normal devlet okullarına başarı ile kazandırılmıştır. Avrupa'da, entegre eğitimi ve bireysel destekleme eğitimi tekniğinin

kullanıldığı merkezlerdeki entegrasyon oranı % 60 ile %90 arasında bildirilmektedir. Bu sonuçlar işitme engelli çocukların entegrasyonunda mükemmel derecede başarılı olduğunu göstermektedir.

Minnesota Üniversitesi'nde Roger Johnson, David M. Johnson, Nancy De Weerd, Virginia Lyons ve Brian Zaidment (1982) yaptıkları bir çalışmada ağır uyumlu özürlü çocuklar (bu uyum normal sınıf uyumu olarak tanımlanmayan uyumdur) ile bilim sınıfının yedinci sınıfındaki normal çocuklar arasındaki ilişki ve iletişim üzerinde, kooperatif ve bireysel öğrenme deneyinin etkileri karşılaştırılmıştır. 13-19 yaşları arasındaki yedinci sınıf öğrencilerinden 28 erkek ve 20 kız olmak üzere 48 öğrencilik bir grup oluşturuldu. Bunlardan 9 tanesi ağır uyumlu engellilerdir. Sınıf faaliyetlerinde iki tip sınıf düzeni kurulmuştur. Özürlü çocuklar bazı faaliyetlerde bir özürlü bir normal çocukla, bazı faaliyetlerde de özürsüzler, normal çocuklarla birlikte grup yapılmıştır. Araştırma kooperatif durumunda ilişkiler araştırılmıştır. Sonuçta, kooperatif ve bireysel öğrenme istemleri karşılaştırılmış; kişiler arası iletişim ve etkileşimin engelli ve normal çocuklar arasında olan iletişim ve etkileşimi artırdığı gözlenmiştir. Elde edilen bilgiler, hafif engelli i çocukların, kooperatif öğrenme işlemlerinden yararlandığında, normal sınıflar içinde entegrasyonda daha çok başarılı olduklarını göstermiştir. Bireysel öğrenme işlemi yerine getirildiğinde, kooperatif işlemleri yerine getirildiğinde geleneksel rekabetten dolayı, kooperatif öğrenme işlemlerinde çocuklar daha başarılı bulundular. Kooperatif öğrenmenin verdiği izlenim, herhangi bir engelli herhangi bir akademik alanda normal çocuklarla yapıcı ilişkiler içinde başarılı olarak entegre edileceği vurgulanmıştır.

Vandeli, L., D. ve George, B.L. (1981)'in yaptıkları bir çalışmada okulöncesi dönemlerin aynı olan 14 normal işiten, 16 işitme engelli çocuk olmak üzere 36 çocuk eşleştirilerek serbest oyun durumları içinde videoya kaydedilmiştir. Her 15 dakikalık oyun süresinde normal işiten ve işitme engelli ve çocukların tanışma şekilleri, birbirlerine olan davranışları etkileşimlerdeki başarı ve başarısızlıkları incelenmiştir. Sonuçta; normal işiten çocukların işitme engelli eşleriyle sözel iletişimde zorluk çektikleri ve daha çok dokunma, arkadan seslenme

gibi uygun olmayan iletişim şekillerini kullandıkları gözlenmiş ve kaynaştırma eğitiminde etkileşimlerinin olumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

Jones Sisk 1967; Kennedy ve Bruininks 1974, küçük yaşta entegre edilen özürlü çocuğun durumu daha kolay adapte olduğunu ve normal çocuğun özürlü çocuğu kabulünün de arttığını belirtmektedir. Bu, erken yaşta başlatılan entegrasyonun avantajını vurgulamaktır. Entegre edilen engelli çocukların takvim yaşlarının değil, gelişim düzeylerinin benzer özellikte olmasına dikkat edilir .Ayrıca normallerle kaynaştırılarak engel grubunun homojen özellikte olması önemlidir.

4.2.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili Türkiye’de de çalışmalar yapılmış, fakat sayısı az olduğu gözlenmektedir.

1995 yılında ilk kez kaynaştırma uygulamasında karşılaşılan sorunları belirlemek üzere bir araştırma yapılmış. Uysal (1995) tarafından kaynaştırma uygulaması yapıldığı Rehberlik ve Araştırma Merkezleri kayıtlarından belirlenen okullarda görevli 46 öğretmen ve 27 okul yöneticilerinden yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla , kaynaştırmada karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri alınmıştır. Yapılan bu araştırma sonuçları 12 yıldır sürdürülen ve 3 yıl önce yasal yapıda ayrıntılandırılan kaynaştırma uygulamasının tanım ve kapsamının hala anlaşılamadığı ifade edilmiştir. Katılımcılar 1992 yayınlanan yönetmelikte ‘ her sınıfta bir yada en fazla iki kaynaştırma öğrencisi verilebileceği; teftişte kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgi verilmesi gereği ve denetimde bunun göz önüne alınacağı ‘ hükümlerin uygulamaya konmadığında yasal düzenlemede hala eksikler olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin kaynaştırma programlarına yönelik tutumların incelendiği bir çalışmada kaynaştırma uygulamalarında çalışan ve çalışmayan öğretmenlerin zihinsel engellilerin kaynaştırılmasına yönelik tutumları araştırılmış (Diken ve Sucuoğlu ,2001) , bir diğer çalışmada ise kaynaştırmaya yönelik olumsuz tutumları azaltmak

amacıyla hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır(Yıkılmış,Şahbaz ve Peker, 1997).

Baykoç- Dönmez,Avcı ve Aslan (1997) ‘ın kaynaşturmaya ilişkin bilgi ve görüşlerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada öğretmenlerin tam gün kaynaştırma uygulamasını benimsemedikleri belirlenmiştir.1997 yılında Diken (1998) ‘in sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan ve bulunmayan öğretmenlerin kaynaşturmaya yönelik tutumlarının karşılaştırılması amacıyla yaptığı öğretmenlerin tamamına yakını destek hizmet gereksinimleri duyduklarını ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda gönüllü olarak sınıfında kaynaştırma öğrencisi olmasını isteyen öğretmenlerin çok az olduğu göstermektedir, idarenin bu öğrenci hakkında önceden bilgi vermediği konusundaki memnuniyetsizliklerini de dile getirmişlerdir. Hasan Avcıoğlu, Fidan Özbey, Müzeyyen Eldeniz Çetin’in (2003) sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf ve branş öğretmenlerinin kaynaşturmaya yönelik tutumlarının incelenmesi üzerine yaptığı araştırmada öğretmen tutumları tespit edilmeye çalışılmıştır.Batu (1997) ise yaptığı niteliksel araştırma ile kaynaştırma uygulaması yapan kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaşturmaya ilişkin görüş ve önerilerini belirlemeyi hedeflemiştir. Bu araştırmada öğretmenler engelli için bu eğitimin yararlı olduğu düşüncesini taşımaktadırlar. Ancak öğretimi değerlendirmede engelli öğrenci lehine taraflı davranılmasının normal öğrencilerle sosyal etkileşimi etkilediğini belirtmiştir. Sınıflara en fazla iki öğrenci yerleştirilmesi önerilmiştir.

Uysal (2003)’ın yaptığı araştırmada öğretmen ve okul yöneticilerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlerini belirlemeye çalışmıştır. 46 öğretmen, 27 yönetici araştırmaya katılmıştır. Okulun ve sınıfın fiziki özellikleri,araç-gereçleri kaynaştırma uygulamasına uygun hale getirilmeli ve öğretmen ,yöneticiler bilinçlendirilmeli,destek hizmetin yeniden yapılandırılması ve uygulamaya geçirilmesi önerileri belirtilmiştir.

Ömeroğlu (1992) işitme engelli çocukların kaynaştırılması ile ilgili çalışmasında okul öncesi dönemde yaratıcı dramının kullanılmasının işitme engelli

çocukların diğerlerini model almalarını kolaylaştıracağını ifade etmiştir. Tüfekçioğlu (1992) ise öğretmen görüşmesi ve sınıf gözlemi yoluyla işitme engelli çocukların akademik başarılarını değerlendirmiş ve kaynaştırma koşullarının uygun şekilde kurumlarda çocukların başarılı olduklarını ancak, diğer okullarda aynı başarının gözlenemediğini belirtmiştir. Kaynaştırma sınıflarındaki engelli ve engelli olmayan öğrencilerin sosyal etkileşimlerinin değerlendirilmesi etkili kaynaştırmanın sağlanabilmesi açısından son derece önemli ve gerekli kılınmaktadır. Akçamete ve Ceber (1999) kaynaştırılmış sınıflardaki işitme engelli ve işiten öğrencilerin sosyometrik statülerini karşılaştırmalı olarak incelemişler ve toplam 54 ve öğrencinin katıldığı çalışmada, her iki grubun akran tercihi uygulamasından elde edilen seçilme ve reddedilme sosyometri statü puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu bulmuşlardır. İşiten öğrencilerin işitme engelli öğrencileri hem seçmedikleri hem de reddetmedikleri belirtilerek bu sonuç her iki grubun arkadaşlık ilişkilerinin ve sosyal etkileşiminin yetersiz olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Tevhide Kargın ve Bülbin Sucuoğlu'nun (2003) yaptığı öğretmen, yönetici ve anne –babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi konulu araştırmada kaynaştırma uygulamalarına ilişkin mevcut durumu saptamak amacıyla 2566 kişiden veri toplanmıştır. Bu kişilerin 907'si sınıf öğretmeni, 519'u okul yöneticisi ve 1140'ı ise engelli çocukları olan ve normal sınıfa devam eden anne ve babalardır. Verilerin analizi sonucunda kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bir çok problem olduğu, okulların ve sınıfların büyüklüğü, öğretim materyalleri, destek servislerinin sınırlı olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin de yeterli eğitim almadıkları bildirilmiştir.

Yine Gönül Akçamete, Hasan Gürgür, Arzu Kış (2003) tarafından hazırlanan kaynaştırma programlarına yerleştirilmiş özel gereksinimli öğrencilerin okuma yazma becerilerine ilişkin öğretmen görüşleri konulu araştırmada 111 öğretmenin görüşü alınmıştır. Sonucunda kaynaştırılmış öğrencilerin okuma yazma becerilerinin gelişiminde engel türünün, sınıf düzeyinin ve destek hizmet alanlarının en önemli yordayıcılar olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda, öğretmenlerin engelli

öğrenciler ile çalışmış olma özelliklerinin de okuma yazma becerilerinin gelişiminde etkili olduğu belirlenmiştir.

Ülkemizde yapılan araştırmaların sayısının az olması ve sınırlı sayıda kişiye uygulanması ve çözümler üzerinde değil daha çok kaynaştırma uygulamalarında sorun saptamaya yönelik olduğu belirlenmiştir. Daha fazla araştırmaya gereksinim duyulmaktadır.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama işlemi, veri toplamada kullanılan araçlar, verilerin çözümlemesinde uygulanan istatistiksel yöntemler ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşlerinin neler olduğunu ve bu sorunlara getirilebilecek çözüm önerilerini belirlemek için , doğal çevreyi değiştirmeden aynen ortaya koymak amaçlandığından, betimsel yöntem kullanılmıştır (Kaptan, 1977; Karasar, 1991). Daha başka bir deyişle, araştırmada ilköğretimde sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerilerini belirlemek için niteliksel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Niteliksel araştırma, görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik niteliksel bir sürecin izlendiği araştırmalar olarak tanımlanmaktadır. Niteliksel araştırmaların altı özelliği vardır. Doğal ortama duyarlılık, araştırmacının katılımcı rolü, bütüncül yaklaşım, algıların ortaya konması, araştırma deseninde esneklik ve tümevarımcı analizdir.

Sınıf öğretmenlerine hazırlanan ‘Görüşme Formu’ ile kaynaştırma uygulamalarında karşılaşılan sorunlarla ilgili görüşleri alınmaktadır. Ayrıca bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin tutumları ile diğer bireysel özellikleri arasında farkların belirlenmesi için de KİGÖ (Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği) kullanılmıştır. Cinsiyet, yaş, sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları bölüm,kıdem ve

sınıflarında bulunan öğrenci sayıları, eğitim programlarına katılımları, rehberlik servisinden alınan destek, değişken olarak belirlenip sınıf öğretmenlerinin kaynaşturmaya yönelik tutumları ile ilişkilendirilip aralarında anlamlı farklılıklar olup olmadığı belirlenmektedir.

Verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bilgiler de betimseldir.

3.2. Evren ve Örneklem

3.2.1. Evren

Araştırmanın evrenini, 2006-2007 eğitim öğretim yılında, İzmir ilinde özel ve resmi kurumlarda görev yapan tüm sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

3.2.2. Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini 2006-2007 eğitim öğretim yılında İzmir ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak resmi ve özel 13 ilköğretim okulunda görev yapan 120 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Örneklemde 13 ilköğretim okulunda görev yapan (n=66) kadın, (n=54) erkek öğretmenin oluşturduğu toplam (n= 120) sınıf öğretmeninden oluşturmaktadır.

3.2.3. Örneklem Seçimi

Tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen örneklemin oluşturulması sırasında ulaşımın kolaylığı, zamanın sınırlı olması, ekonomik faktörler gibi bazı nedenlerden dolayı ulaşılması kolay muhtemel 13 ilköğretim okulu araştırma kapsamına alınmıştır.

Uygulama yapılan sınıf öğretmenleri ile uygun saatler tespit edilerek okulda görüşme yapılmıştır. Örneklemi oluşturacak öğretmenler seçilirken özel bir örneklem seçme yöntemi uygulanmamıştır. Bu görüşme araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır.

Araştırma kapsamında yapılan uygulama sonucunda ölçme araçlarının eksik doldurulmaması, doğru bilgi verilmesi gibi nedenlerden dolayı sınıf öğretmenin hiç bir formu değerlendirme dışı bırakılmamıştır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Araştırma Süreci

Araştırmanın veri toplama işlemine başlamadan önce örneklem grubunu oluşturan ilköğretim okullarına uygulama yapmadan önce İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden uygulama yapmak için gerekli izinler alınmış ve izin yazısı okullara gönderilmiştir. Araştırmanın verileri 2006-2007 eğitim-öğretim yılının Kasım, Aralık, Ocak ayları içinde elde edilmiştir.

Uygulamalar Okul Müdürleri tarafından uygun görülen ders saatlerinde sınıf öğretmenlerine araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Uygulamalar o günkü ders aralarında, öğretmenlerin boş saatleri içinde sürdürülmüştür. Uygulama öncesinde sınıf öğretmenlerine gerekli bilgiler verilmiş, açıklamalar yapılmıştır. Öğretmenlere sırasıyla Sınıf Öğretmenleri için hazırlanmış Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlarla İlgili Görüşlerini almaya yönelik Görüşme Formu ve KİGÖ(Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği) verilmiştir. Yanıtlamaları için uygun süre tanınmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan Görüşme Formu (Ek-1) ve Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği (Ek-2) kullanılmıştır.

3.3.1. Görüşme Formu

Sınıf öğretmenlerine uygulanan Görüşme Formu, öğretmenlerin bireysel özelliklerini içeren demografik sorularla ilgili bölümle başlamaktadır. Şu bilgileri almak hedeflenmiştir: cinsiyeti, yaşı, mezun olduğu bölümü, kıdemi yada çalışılan süre, sınıflarında bulunan öğrenci sayıları ile ilgili bilgileri toplamak için düzenlenmiş sorulardan oluşmaktadır. Diğer bölümde ise ilgili literatür taraması ve öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda kaynaştırma uygulamalarında sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşlerini almak için sorular yer almaktadır. Bireysel özellikleri ile ilgili bilgileri almak amacıyla 6 soru , sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşlerini almak için 25 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formudur. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara getirecekleri çözüm önerileri ise yapılandırılmamış sorudan oluşmakta ve formun son kısmında yer almaktadır. Görüşme formu toplam 31 sorudan oluşmaktadır. Bu form araştırmacı tarafından düzenlenmiştir.(Ek-2)

3.4.2. Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği

Araştırmada sınıf öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşlerini ölçmek amacıyla kullanılan “Opinions Relative to Mainstreaming Scale” KİGÖ (Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği) Antonak ve Larrivee (1995) tarafından geliştirilen ve özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamlarına kaynaştırılmasına ilişkin öğretmen görüş ve tutumlarını değerlendiren bir ölçektir. Kaynaştırma İlişkin Görüşler Ölçeği 20 maddeden oluşan ,1-5 arası puanlanan

Likert tipi ölçektir. Her madde için cevaplayıcılar kendilerine ‘ne kadar katılıyorum?’ sorusunu sorarak cevaplamaktadır.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda, KİGÖ (Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler) Ölçeği’nin Türkçe uyarlamasında aşağıda yer alan beşli dereceleme ölçeği kullanılmıştır (Ek-1) .Seçenekler:

- (1) Tümüyle katılıyorum.
- (2) Katılıyorum.
- (3) Kararsızım.
- (4) Katılmıyorum.
- (5) Kesinlikle katılmıyorum.

Verilen yanıtlara 1 ve 5 arasında değişen puanlar verilmektedir. Puanlamada ölçeğin 7,8,9,10,11,13,14,17,19,20’nci maddeleri ters olarak puanlandırılır.

Puanlamada düşük puanlar problem çözmede etkililiği, yüksek puanlar ise problemler karşısında etkili çözümler bulamamayı göstermektedir (Taylan, 1990; Keleş,2000).

Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeğinin Güvenirliği ve Geçerliği

Antonak ve Larrivee (1995) tarafından, öğretmenlerin kaynaştırma konusundaki görüş ve tutumlarını belirlemek üzere KİGÖ(Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği) geliştirilmiştir. Kaynaştırmaya ilişkin öğretmen görüş ve tutumlarını değerlendiren Türkçe ölçü aracı olmaması nedeniyle, bu araştırmada, Antonak ve Larrivee tarafından geliştirilen ölçü aracı Türkçe’ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği (Antonak ve Larrivee, 1995), daha önce oluşturulan bir tutum ölçeğinden uyarlanarak İngilizce olarak hazırlanmış ve Amerika Birleşik Devletleri’nde çalışmakta olan 376 öğretmene uygulanmıştır.

Faktör yüklerinin .6 ve üzerinde olması, literatürde ‘çok iyi’ olarak değerlendirilmektedir (Kline, 1994; Lewis-Beck, 1994). Türkçe’ye uyarlanan Kaynaşturmaya İlişkin Görüşler Ölçeği’nde yer alan 20 maddeden dokuzunun faktör yükleri .6’nın, dokuzunun faktör yükleri ise .5’in üzerindedir. Geriye kalan iki maddenin faktör yükleri ise .44’dür. Bu bulgular, ölçeğin faktör analizi sonuçlarının oldukça iyi olduğunu göstermektedir.

Kaynaşturmaya İlişkin Görüşler Ölçeği’nin güvenilirliğini değerlendirmek için, faktör analizi sonucunda ölçekte kalmasına karar verilen 20 maddenin iç tutarlığı, madde analiziyle belirlenmiştir. Madde analizinde kullanılan Cronbach alpha testi sonucunda, 20 maddenin iç tutarlık katsayısı .80 olarak bulunmuştur.

Geçerlik:

Türkçe’ye uyarlanan 20 maddelik Kaynaşturmaya İlişkin Görüşler Ölçeği’nin yapı geçerliği faktör analiziyle incelenmiştir. İstatistiksel analizler, SPSS paket programıyla bilgisayarda yapılmıştır. 127 denekten 114’ünden elde edilen veriler kullanılabilir özellikte olmuştur. Faktör analizi uygulamalarında en az 100 denekten veri toplanması önerilmektedir (Kline, 1994; Lewis-Beck, 1994). Dolayısıyla, denek sayısının bu araştırma için yeterli olduğuna karar verilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla yapılan faktör analizinde, varimax rotasyonu tekniği kullanılmıştır. Varimax rotasyonunda, .3’ün üzerinde faktör yüküne sahip maddelerin faktörlere dağılması sağlanmıştır. Bu işlem sonucunda sekiz faktör oluşmuştur. Faktör analizi sonucunda çok sayıda faktör oluşması durumlarında, Scree testi yapılarak faktör sayısının azaltılması önerilmektedir (Kline, 1994). Ölçeğin orijinalinde dört faktör oluşmuşken, Türkçe uyarlamasında sekiz faktörün oluşması, Scree testi yapılarak faktör sayısının azaltılabileceği olasılığını düşündürmüştür.

Varimax rotasyonu, maddelerin beş faktöre dağılmasını sağlayacak şekilde tekrar yapılmıştır. Maddelerin hangilerinin ölçekte yer alacağına karar vermek için şu ölçütler kullanılmıştır (Kline, 1994; Lewis-Beck, 1994):

1. Bir maddenin, yalnızca bir faktörde en az .3 faktör yüküyle yer alması,
2. Birden fazla faktörde yer alan bir maddenin, faktörlerden birindeki yükünün, diğerlerinden belirgin biçimde yüksek olması.

Sonuç olarak, KİGÖ'nün (Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği) Türkçe uyarlamasının faktör analizi ve iç tutarlık bulguları, ölçeği oluşturan 20 maddenin yeterli yapı geçerliği ve güvenirlik özelliklerine sahip olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, bu ölçeğin, kaynaştırmaya ilişkin öğretmen görüşlerini ve tutumlarını inceleyen araştırmalarda kullanılabileceği düşünülmektedir.

3.5. Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırmanın verilerinin toplanması işlemi tamamlandıktan sonra uygulanan envanterler kontrol edilmiş ve hatalı doldurma olmadığı için hiçbir envanter değerlendirme dışı bırakılmamıştır. Verilerin analizi Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde 'SPSS 11.0 For Windows' paket programı kullanılarak bilgisayarda değerlendirilmiştir.

Araştırma amaçları doğrultusunda belirlenen demografik özellikleri ve kaynaştırma uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerini bulmayı amaçlayan görüşme formunun analizinde , örnekleme oluşturan öğelerin dağılımları ve yüzdelik değerleri çıkarılmıştır. Yapılan istatistiksel çözümlemelerde önem düzeyi ise .05 olarak alınmıştır. Bulgular araştırmanın amacına uygun olarak tablolar halinde verilmiştir.

Verilerin analizinde t testi uygulanmış ve dağılımları ile yüzdelik değerleri alınmıştır. En sonunda da görüşme formunda ve kaynaştırmaya ilişkin görüşler ölçeğinin bazı maddeleri ilişkilendirilmek için tekrar t testi uygulanmıştır. Gerekli olan tüm istatistiki işlemler yapılmış ve değerlere bakılarak ilişkilerin özelliği ortaya konmuştur.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın konusu olan Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerilerini incelemek ve sınıf öğretmenlerinin bireysel özellikleri ile tutumları arasında anlamlı farklılıkları belirlemek amacıyla oluşturulan alt problemler çerçevesinde yapılan istatistiksel analiz sonuçlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1.Örnekleme İlişkin Bilgiler

Araştırma örnekleminde yer alan öğretmenlerin % 55'i kadın (n= 66) ,% 45'i erkek (n= 54) sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

Sınıf öğretmenleri % 25,8'i 20-30 yaş arasında (n=31) , % 35,8'i 31-40 yaş arasında (n= 43), %30,8'i 41-50 yaş arasında (n= 37), %7,5'i de 51 yaş ve üzerinde(n= 9) olduklarını belirtmişlerdir.

Meslekte çalışma sürelerinin %20,8'i 1-5 yıl arasında (n= 25), %25,0'ı 6-10 yıl arasında (n= 30) , %30'u 11-20 yıl arasında (n=36), %24,2 'si de 21ve üzeri yıl (n= 29) olduğunu belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerin mezun oldukları bölümlerle ilgili bilgilere bakıldığında %65 'i sınıf öğretmenliği bölümü (n= 65) , %40'ının diğer alanlardan mezun oldukları (n=35) görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin 2006-2007 eğitim öğretim yılında sınıflarında olan öğrenci sayıları incelendiğinde % 34,2'si 10-20 öğrenci (n= 41), % 37,5'i 21-30 arasında öğrenci(n= 45), % 24,2 si 31-40 arasında öğrenci (n= 29), % 2,5'i de 41-50 arasında öğrenci , %1,7 'si de 51 ve üzerinde öğrenci olduğunu belirtmektedirler.

Örnekleme oluşturan sınıf öğretmenlerinin bireysel özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo1' de, kaynaştırma uygulamasında öğrenci dağılımları ve yüzdeleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1

Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete, Yaşa, Kıdeme, Bölüme ve Sınıflarında Bulunan Öğrenci Sayılarına Göre Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Sınıf Öğretmenlerinin Bireysel Özellikleri		n	%	TOPLAM n
CİNSİYET	Kadın	66	55,0	120
	Erkek	54	45,0	
YAŞ	20-30 yaş	31	25,8	120
	31-40 yaş	43	35,8	
	41-50 yaş	37	30,8	
	51 ve üzeri yaş	9	7,5	
KIDEM	1-5 yıl	25	20,8	120
	6-10 yıl	30	25,0	
	11-20 yıl	36	30,0	
	21 ve üzeri yıl	29	24,2	
BÖLÜM	Sınıf öğretmeniği bölümü	80	65	120
	Diğer bölümler	40	35	
ÖĞRENCİ SAYISI	10-20 öğrenci	41	34,2	120
	21-30 öğrenci	45	37,5	
	31-40 öğrenci	29	24,2	
	41-50 öğrenci	3	2,5	
	51 ve üzeri öğrenci	2	1,7	

Tablo 2

**2006-2007 Yılında Sınıflarında Kaynaştırma Uygulamasından Yararlanan
Öğrenci Sayıları Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri**

Soru 1: Bu yıl sınıfınızda kaynaştırma uygulamasından yararlanan kaç öğrenciniz var?	Maddeler	n	%
	0 öğrenci	7	5,8
	1 öğrenci	45	37,5
	2 öğrenci	37	30,8
	3 öğrenci	19	15,8
	4 öğrenci	6	5,0
	5 öğrenci	3	2,5

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcılar “ Bu yıl sınıfınızda kaynaştırma uygulamasından yararlanan kaç öğrenciniz var?” sorusuna verdiği yanıtların % 5,8’i sınıflarında hiç kaynaştırma öğrencisi olmadığını(n= 7), % 37,5 sınıfında 1 kaynaştırma öğrencisi olduğunu (n=45), %30,8’i 2 öğrencisi olduğunu (n= 37), % 15,8 ‘i 3 kaynaştırma öğrencisi olduğunu(n= 19), % 5,0’i sınıfında 4 kaynaştırma öğrencisi olduğunu (n= 6), % 2,5’i ise 5 öğrencisi olduğunu (n= 3) belirtmişlerdir.

Aşağıda, görüşme formunda yer alan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerileri ile ilgili sorulara ilişkin ya da alt problemlere ilişkin istatistiksel işlemler yapılarak analiz bulguları tablolaştırılmış ve bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmada karşılaştıkları sorunlar Tablo 3 başlığı altında verilmiştir.

Tablo 3a

**Sınıflardaki Mevcudun Kaynaştırma Uygulamalarına Uygunluğunun Dağılımı
ve Yüzdelik Değerleri**

Soru 2: Sınıf mevcudu kaynaştırma uygulaması için uygun mu?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	50	50,6	65	54,2

Tablo 3 incelendiğinde ,sınıf öğretmenlerine “ Sınıf mevcudu kaynaştırma uygulaması için uygun mu?” sorusunun yanıtlarının % 50,6’sı evet (n= 50), %54,2’si hayır (n=65) yanıtını vermişlerdir. 5 kişi ise bu soruya yanıt vermemiştir(n= 4,2).

Tablo 3b

**Kaynaştırma Uygulaması İçin Uygun Olan Sınıf Mevcudu Dağılımları ve
Yüzdelik Değerleri**

Soru 3. Sizce kaynaştırma uygulaması için uygun olan sınıf mevcudu kaçtır?	Maddeler	n	%
	10-15 kişi	47	39,2
	16-20 kişi	55	45,8
	21-25 kişi	17	14,2
	26-30 kişi	1	0,8

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcılara “ Sizce kaynaştırma uygulaması için uygun olan sınıf mevcudu kaçtır?” sorusu yöneltildiğinde sınıf öğretmenlerinin % 39,2’si sınıfta olması gereken öğrenci sayısının 10-15 kişi (n= 47) olduğunu, %45,8’inin 16-20 kişi arasında olduğunu (n= 55), %14,2’si 21-25 kişi olduğunu(n= 17), % 0,8’ininde 26-30 kişi olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 3c

Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Programlarına Katılımlarının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 4: Kaynaştırma uygulaması için özel bir kursa yada bir eğitim programına katıldınız mı?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	33	27,5	79	65,8

Tablo 5 incelendiğinde ,öğretmenlere “Kaynaştırma uygulaması için özel bir kursa yada bir eğitim programına katıldınız mı?” sorusunun yanıtları değerlendirildiğinde %27,5’i evet yanıtını (n=33), %65,8’i ise hayır yanıtını (n= 79) vermişlerdir. 8 sınıf öğretmeni de bu soruya hiç yanıt vermemişlerdir(n= 6,7).

Tablo 3d

Eğitim Programlarının Yeterliliğinin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

*Soru 4.1.: Bir kursa yada eğitim programına katıldıysanız kaynaştırma eğitimi için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	15	12,5	85	87,5

Tablo 6 incelendiğinde ,“Bir kursa yada eğitim programına katıldıysanız kaynaştırma eğitimi için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? sorusu 4. soruya evet yanıtı verenlere yöneltilmiştir. % 12,5’i evet yanıtı (n= 15),%87,5’i de hayır (n= 85) yanıtı vermiştir.

Tablo 3e

Kaynaştırma Uygulaması İçin Ayrı Bir Program Kullanımının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 5:Kaynaştırma uygulaması için ayrı bir program (bireyselleştirilmiş eğitim programı) uyguluyor musunuz?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	52	43,3	68	56,7

Tablo 7 incelendiğinde, katılımcılara “Kaynaştırma uygulaması için ayrı bir program (bireyselleştirilmiş eğitim programı) uyguluyor musunuz?” sorusu yöneltildiğinde %43,3’ü evet (n=52), %56,7’si ise hayır yanıtını (n=68) yanıtını vermişlerdir.

Tablo 3f

Kaynaştırma Öğrencileri ile İlgili Yapılan Düzenlemelerin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

	Maddeler	n	%
*5. soruya ‘evet’ yanıtı verenler bu soruyu yanıtlamışlardır. Soru 5.1. Kaynaştırma öğrencisi için yaptığınız düzenlemeler nelerdir?	Sınıfın fiziksel yapısında düzenlemeler	5	4,2
	Ayrı materyal kullanımı	16	13,3
	Özel ödev verilmesi	21	18,3
	Ayrı sınav uygulaması	10	8,3

Tablo 8 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerine yöneltilen “Kaynaştırma öğrencisi için yaptığınız düzenlemeler nelerdir?” sorusuna % 4,2’si sınıfın fiziksel yapısında düzenlemeler yaptığını(n=5), %13,3’ü ders anlatırken ayrı materyal kullandığını (n= 16), % 18,3’ü kaynaştırma öğrencilerine yönelik özel ödev verdiklerini(n= 21), %8,3’ü ise ayrı sınav uygulaması yaptıklarını belirtmişlerdir.5. soruya ‘evet’ yanıtını verenler bu soruyu cevaplandırmışlardır.

Tablo 3g
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Hazırlığında Sınıf Öğretmeninin
Katılımının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 6: Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanırken sınıf öğretmeni olarak katılmanız gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	109	90,8	11	9,2

Tablo 9 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerine “Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanırken sınıf öğretmeni olarak katılmanız gerektiğini düşünüyor musunuz?” sorusunun yanıtları değerlendirildiğinde % 90,8’i evet (n= 109), %9,2’si hayır yanıtını vermişlerdir.

Tablo 3h
Okullardaki Özel Eğitim Uzmanı Sayılarının Dağılımları ve Yüzdelik
Değerleri

Soru 7: Okulunuzda özel eğitim uzmanı var mı?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	30	25	90	75

Tablo 10 incelendiğinde, katılımcılara “Okulunuzda özel eğitim uzmanı var mı?” sorusunun yanıtlarının % 25’i evet (n= 30), %75’i hayır yanıtını (n= 90) vermişlerdir.

Tablo 4
Kaynaştırma Uygulamasında Özel Kurumlardan Destek Eğitim Alan Öğrencilerin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 8: Kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrenci/öğrenciler herhangi bir özel eğitim kurumundan destek eğitim alıyor mu?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	45	37,5	75	62,5

Tablo 11 incelendiğinde, öğretmenlere “Kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrenci/öğrenciler herhangi bir özel eğitim kurumundan destek eğitim alıyor mu?” sorusunun cevaplarının %37,5’i evet (n= 45), %62,5’i ise hayır cevabını(n= 75) vermişlerdir.

Tablo 5
Kaynaştırma Uygulamasından Yararlanan Öğrencilerle İlgili Öğretmen Görüşleri Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 9: Kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrenci/öğrenciler sizce destek hizmet almalı mı?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	112	93,3	8	6,7

Tablo 12 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerine yönlendirilen “Kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrenci/öğrenciler sizce destek hizmet almalı mı?” sorusunun yanıtlarından % 93,3’ü evet yanıtını(n= 112), % 6,7’si ise hayır yanıtını (n= 6,7) vermişlerdir.

Tablo 6

Okullarda Rehberlik Servisinin Çalışmaları Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 10: Okulunuzda Rehberlik Servisi kaynaştırma uygulamaları ile ilgili yeterli çalışmaları yapıyor mu?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	43	35,8	76	63,3

Tablo 13 incelendiğinde, görüşme formunda yer alan bu soruda katılımcılara “Okulunuzda Rehberlik Servisi kaynaştırma uygulamaları ile ilgili yeterli çalışmaları yapıyor mu?” sorusu yöneltilmiştir. Yanıtlarının % 35,8’i evet (n= 43) ,%63,3’ü hayır (n= 76) olduğu belirtilmiştir.

Tablo 7

**Okullarda Rehberlik Servisinin Çalışma Türleri ile İlgili Öğretmen Görüşleri
Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri**

Soru 11. Rehberlik Servisi kaynaştırma uygulamaları ile ilgili hangi çalışmaları yapmaktadır?	Maddeler	n	%
	Kaynaştırma öğrencisine destek çalışmaları	28	23,3
	Sınıf öğretmenine destek çalışmaları	17	14,2
	Kaynaştırma öğrencisinin ailesine destek çalışmaları	3	2,5
	Kaynaştırma uygulamasında çalışma yapmamaktadır.	72	60,0

Tablo 14 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerine “Rehberlik Servisi kaynaştırma uygulamaları ile ilgili hangi çalışmaları yapmaktadır? sorusunun yanıtlarının % 23,3’ü rehberlik servisinin kaynaştırma öğrencisine destek çalışmaları yaptığını(n= 28), %14,2’sinin sınıf öğretmenine destek çalışmaları yaptığını(n=17), %2,5’i Kaynaştırma öğrencisinin ailesine destek çalışmaları yaptığını(n= 3), %60,0 ‘ı ise Rehberlik Servisinin kaynaştırma uygulamasında destek çalışmaları yapmadığını (n= 72) belirtmişlerdir.

Tablo 8
Kaynaştırma Öğrencisi ile ilgili Öğretmen Bilgilendirilmesi Dağılımları ve
Yüzdelik Değerleri

Soru 12: Kaynaştırma öğrencisi sınıfınıza gelmeden önce öğrenciye ilişkin bilgilendirildiniz mi?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	27	22,5	93	77,5

Tablo 15 incelendiğinde, katılımcıların “Kaynaştırma öğrencisi sınıfınıza gelmeden önce öğrenciye ilişkin bilgilendirildiniz mi?” sorusuna verdikleri yanıtların % 22,5’i evet (n=27) yanıtını, %77,5’i hayır yanıtını (n= 93) vermişlerdir.

Tablo 9
Kaynaştırma Öğrencisi Hakkında Öğretmen Bilgilendirilmesi ile İlgili
Öğretmen Görüşleri Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 13: Kaynaştırma öğrencisi sınıfınıza gelmeden önce öğrenciye ilişkin bilgilendirilmek ister miydiniz?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	111	92,5	9	7,5

Tablo 16 incelendiğinde, katılımcıların “Kaynaştırma öğrencisi sınıfınıza gelmeden önce öğrenciye ilişkin bilgilendirilmek ister miydiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlarının % 92,5’i evet (n=111) yanıtını, %7,5’i hayır yanıtını (n= 9) vermişlerdir.

Tablo 10

Okullarda İdare ve Diğer Okul Personelinden Alınan Yardımın Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 14: Okulunuzda müdür ve diğer personelden kaynaştırma eğitimi için yeterince destek alıyor musunuz?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	39	32,5	80	66,6

Tablo 17 incelendiğinde, görüşme formunda yer alan bu soruda katılımcılara “Okulunuzda müdür ve diğer personelden kaynaştırma eğitimi için yeterince destek alıyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Yanıtlarının % 32,5’i evet (n= 39) ,%66,6’sı hayır (n= 80) olduğu belirtilmiştir.

Tablo 11

Okullardaki Kaynak Oda Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 15: Okulunuzda kaynak oda bulunuyor mu?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	23	19,2	97	80,8

Tablo 18 incelendiğinde, katılımcıların “Okulunuzda kaynak oda bulunuyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtların % 19,2’si evet (n= 23) yanıtını, % 80,8’i hayır yanıtını (n= 97) vermişlerdir.

Tablo 12
Okullardaki Kaynak Oda ile İlgili Öğretmen Görüşü Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

* 15. soruda yanıtı ‘hayır’ olanlar bu soruyu yanıtlamışlardır.	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	116	96,6	4	3,3,

Tablo 19 incelendiğinde, katılımcıların “Okulunuzda kaynak oda bulunuyorsa bulunmasını ister miydiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların % 96,6’sı evet (n=116) yanıtını, % 3,3 ’ü ise hayır yanıtını (n= 4) vermişlerdir.

Tablo 13
Okulun Fiziksel Yapısının Uygunluğu ile İlgili Dağılımlar ve Yüzdelik Değerler

Soru 16. Okulun fiziksel yapısı sizce özel gereksinimli öğrenciler için uygun mu?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	40	33,3	80	66,7

Tablo 20 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerine yönlendirilen “Okulun fiziksel yapısı sizce özel gereksinimli öğrenciler için uygun mu?” sorusunun yanıtlarının % 33,3’ü evet yanıtını(n= 40), % 66,7’si ise hayır yanıtını (n= 80) vermişlerdir.

Tablo 14
Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yaşantılarında Çalıştıkları Engel Gruplarının Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 17. Mesleki yaşantınızda en çok hangi engel grubundan öğrenciniz oldu?	Maddeler	n	%
	Zihinsel engel	55	45,8
	Dikkat Eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu	47	39,2
	Öğrenme güçlüğü	17	14,2
	Otizm	1	0,8

Tablo 21 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerine yöneltilen “Mesleki yaşantınızda en çok hangi engel grubundan öğrenciniz oldu?” sorusunun yanıtlarında mesleki yaşantılarında % 45,8’i en çok zihinsel engelli öğrencilerin (n= 55), %39,2 ’sinin en çok dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan öğrencilerin (n=47), %14,2’si en çok öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin (n=17), % 0,8 ‘i ise en çok otizm olan öğrencilerin (n=1) olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 15

Kaynaştırma Uygulamasında En Çok Zorlanan Engel Grupları Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 18. Kaynaştırma uygulamalarında en çok zorlandığınız engel grubu nedir?	Maddeler	n	%
	Zihinsel engel	28	23,3
	Dikkat Eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu	37	30,8
	Öğrenme güçlüğü	15	12,5
	Otizm	15	12,5

Tablo 22’de , sınıf öğretmenlerine yöneltilen “Kaynaştırma uygulamalarında en çok zorlandığınız engel grubu nedir?” sorusunun yanıtlarına bakıldığında kaynaştırma uygulamalarında en çok zorlandığı engel grubunun % 23,3’ü zihinsel engel (n= 28), olduğunu , %30,8 ’inin dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olduğunu(n=37), %12,5’i öğrenme güçlüğü olduğunu (n=15), % 12,5 ‘i ise otizm (n=15) olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 16
Okullarda Bulunan Özel Alt Sınıf Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 19. Okulunuzda özel alt sınıf bulunuyor mu?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	40	33,3	80	66,7

Tablo 23’te katılımcılara yönlendirilen “Okulunuzda özel alt sınıf bulunuyor mu?” sorusunun yanıtları incelendiğinde % 33,3’ü evet yanıtını(n= 40), % 66,7’si ise hayır yanıtını (n= 80) vermişlerdir.

Tablo 17
Sınıf Öğretmenlerinin Okullarında Özel Alt Sınıf Bulunmasıyla İlgili Görüşlerinin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 20. Okullarda özel alt sınıf olması gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	64	53,3	56	46,7

Tablo 24’te sınıf öğretmenlerine yönlendirilen “Okulunuzda özel alt sınıf olması gerektiğini düşünüyor musunuz?” sorusunun yanıtları incelendiğinde % 53,3’ü evet yanıtını(n= 64), % 46,7’si ise hayır yanıtını (n= 56) vermişlerdir.

Tablo 18

Kaynaştırma Öğrencisi Olmayan Öğrencilerin Kaynaştırma Eğitimine Katılma Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 21. Sınıftaki diğer öğrenciler kaynaştırma eğitimine katkı sağlamaları için bilgilendirildi mi?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	60	50,0	60	50,0

Tablo 25 incelendiğinde, katılımcılara sorulan “Sınıftaki diğer öğrenciler kaynaştırma eğitimine katkı sağlamaları için bilgilendirildi mi?” sorusunun yanıtlarının % 50,0 ’si evet yanıtını(n= 60), % 50,0’si ise hayır yanıtını (n= 60) vermişlerdir.

Tablo 19

Kaynaştırma Öğrencisi Olmayan Öğrencilerin Kaynaştırma Eğitimine Katılmaları ile İlgili Görüşlerin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 22. Diğer öğrencilerin bilgilendirilmesi kaynaştırma eğitimine katkı sağlar mı?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	60	50,0	60	50,0

Tablo 26 incelendiğinde, katılımcılara yönlendirilen “Diğer öğrencilerin bilgilendirilmesi kaynaştırma eğitimine katkı sağlar mı?” sorusunun yanıtlarının % 50,0 ’si evet yanıtını(n= 60), % 50,0’si ise hayır yanıtını (n= 60) vermişlerdir.

Tablo 20

Kaynaştırma Öğrencilerinin Aileleriyle İşbirliği İçinde Olan Sınıf Öğretmenlerinin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 23. Kaynaştırma öğrencilerin aileleri ile işbirliğiniz yeterli düzeyde mi?	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
	53	44,2	67	55,9

Tablo 27 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerine sorulan “Kaynaştırma öğrencilerin aileleri ile işbirliğiniz yeterli düzeyde mi?” sorusunun yanıtlarının % 44,2’si evet yanıtını (n= 53), % 55,9’u ise hayır yanıtını (n= 67) vermişlerdir.

Tablo 21

Kaynaştırma Uygulamalarında Ailelerle İletişimi Etkileyen Faktörlerin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri

Soru 24. Kaynaştırma uygulamalarında ailelerle işbirliğinizde en büyük engel nedir?	Maddeler	n	%
	Aile ilgisiz	106	78,4
	Ailedeki bireylerin okuma-yazması yok	12	10,0
	Anne yada baba sağ değil.	2	1,7

Tablo 28 incelendiğinde, katılımcılara “Kaynaştırma uygulamalarında ailelerle işbirliğinizde en büyük engel nedir?” sorusu yöneltildi. Bu yanıtların %78,4’ü ailenin ilgisiz olması(n=106) , %10’unun ailedeki bireylerin okuma-yazmasının olmaması (n= 12) , % 1,7’si de ailelerde anne yada babanın sağ olmaması (n= 1,7) engellerini belirtmişlerdir.

Tablo 22

**Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlara
Yönelik Çözüm Önerilerinin Dağılımları ve Yüzdelik Değerleri**

Soru 25: Kaynaştırma uygulamalarında karşılaştığınız sorunlara yönelik çözüm önerileriniz var mı?	Maddeler	n	%
	Fiziksel koşulların düzeltilmesi ,araç-gereç sağlanması	10	8,3
	Öğretmen ve okul personelinin eğitimi(Hizmet içi eğitim kursları)	36	30,0
	Aile Eğitimi	15	12,5
	Ayrı eğitim ortamı (ayrı okul yada özel alt sınıf)	34	28,3
	Aile- Öğretmen- Okul Personeli işbirliği	14	11,7
	Okullarda Özel Eğitim Uzmanı ile Eğitim	11	9,2

Tablo 29 incelendiğinde, katılımcılara sorulan “Kaynaştırma uygulamalarında karşılaştığınız sorunlara yönelik çözüm önerileriniz var mı?” sorusunun çözüm önerilerinin % 8,3’ü fiziksel koşulların düzeltilmesi,araç-gereç sağlanması (n=10), % 30,0 ‘u öğretmen ve okul personelinin eğitiminin gerekliliği(n= 36), %12,5’i aile eğitiminin sağlanması (n=15), %28,3’ü ayrı eğitim ortamında eğitim-öğretim yapılması (n= 34) ,%11,7’si aile- öğretmen- okul personeli işbirliğinin olması(n= 14) , % 9,2’si ise okullarda özel eğitim uzmanı ile eğitim yapılmasıdır. (n=11)

Bu bölüme kadar sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri almak ve çözüm önerilerini içeren dağılımlar ve yüzdelik değerler belirtilmiştir. Bu bölümden sonra ise KİGÖ (Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği) ile sınıf öğretmenlerinin cinsiyeti, yaşı, kıdemi, bölümü, sınıflarındaki öğrenci sayıları, kaynaştırma eğitimi programları yada kurslara katılmaları, rehberlik servisinin destek çalışmaları ile tutumları arasındaki ilişkileri içeren, alt problemlerin yanıtları için veriler tablolastırılarak verilmiş ve yorumları yapılmıştır.

Bulgular sırasıyla alt problemlere ilişkin olarak düzenlenmiştir.

3. “Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 30’da gösterilmiştir.

Tablo 23

**Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetleri ile Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları
Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma
,Standart Hata, t testi Sonuçları.**

Cinsiyet	n	X	ss	sd	t - değeri
Kadın	66	54.40	8.06	1.38	.484
Erkek	54	55.29	9.41	1.01	.517

$p > .05$

Tablo 30’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak ($p>0,05$) anlamlı bir farklılık çıkmamıştır.

4. “Sınıf öğretmenlerinin yaşları ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 31’de gösterilmiştir.

Tablo 24

Sınıf Öğretmenlerinin Yaşları ile Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları.

Yaş	n	X	ss	sd	t - değeri
20-30 yaş	31	35.3	7.2	.87	.720
31-40 yaş	43	44.5	9.0	1.16	.865
41-50 yaş	37	28.6	6.5	1.06	.94
51 ve üzeri	9	5.7	2.7	.98	.65

$p> .05$

Tablo 31’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin yaşları ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak ($p>0,05$) anlamlı bir farklılık çıkmamıştır.

5. “Sınıf öğretmenlerinin çalışma süreleri ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” alt probleme ilişkin bulgular Tablo 32’de gösterilmiştir.

Tablo 25

Sınıf Öğretmenlerinin Çalışma Süreleri ile Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları.

Çalışma süresi	n	X	ss	sd	t - değeri
1-5 yıl	25	37.6	5.4	.88	.81
6- 10 yıl	30	42.5	7.85	1.06	.93
11-20 yıl	36	31.0	6.91	1.3	.66
21 ve üzeri	29	29.4	8.2	.97	.75

$p>0,05$

Tablo 32’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin çalışma süreleri ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak ($p>0,05$) anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

6. “Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları bölümler ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” alt probleme ilişkin bulgular Tablo 33’te gösterilmiştir.

Tablo 26

Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Bölüm ile Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları.

Bölüm	n	X	ss	sd	t - değeri
Sınıf öğretmeniği Bölümü	80	56,0	8,44	.95	.017
Diğer Bölümler	40	52,0	9,56	1.47	.023
P< 0,05					

Tablo 33'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları bölüm ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak ($p < 0,05$) anlamlı bir farklılık görülmektedir.

7. “Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenci sayıları ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” alt probleme ilişkin bulgular Tablo 34'te gösterilmiştir.

Tablo 27
Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Öğrenci Sayıları ile Kaynaştırmaya
Yönelik Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama
,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları

Sınıflarındaki Öğrenci sayısı	n	X	ss	sd	t - değeri
10-20 kişi	41	48.9	5.7	.67	.98
21-30 kişi	45	31.7	8.9	.95	.71
31-40 kişi	29	29.0	9.4	1.06	.66
41-50 kişi	3	12.4	7.14	.89	.91
51 ve üzeri	2	8.5	5.88	1.1	.87

$p>0,05$

Tablo 34’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenci sayıları ile kaynaştırmaya yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak ($p>0,05$) anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

8. “Kaynaştırma eğitimi ile ilgili kursa yada herhangi bir eğitim programına katılan sınıf öğretmenleri ile katılmayanların tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” bu alt probleme ilişkin Tablo 35’te gösterilmiştir.

Tablo 28

Kaynaştırma Eğitimine Katılan Sınıf Öğretmenleri ile Katılmayanların Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları.

Kaynaştırma eğitimi	n	X	ss	sd	t - değeri
Kursa yada eğitim programına katılanlar	33	58.2	7.02	1.78	.08
Kursa yada eğitim programına katılmayanlar	79	44.8	9.4	1.14	.011

p<0,05

Tablo 35’te görüldüğü gibi, kaynaştırma eğitimine katılan sınıf öğretmenleri ile katılmayanların tutumları arasında istatistiksel olarak ($p < 0,05$) anlamlı bir farklılık çıkmaktadır.

9. “Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında karşılaştıkları sorunlarda okullarındaki rehberlik servisinden yeterli desteği alanlar ve almayanların tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” bu alt probleme ilişkin Tablo 36’da gösterilmiştir.

Tablo 29

Rehberlik Servisinin Desteğini Alan Sınıf Öğretmenleri ile Almayanların Tutumları Arasında Anlamlı Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama ,Standart Sapma ,Standart Hata, t testi Sonuçları

Rehberlik Servisinin Çalışmaları	n	X	ss	sd	t - değeri
Rehberlik Servisinin desteğini alanlar	43	61,3	8,1	.99	.09
Rehberlik Servisinin desteğini almayanlar	76	48,9	9,5	1.2	.013

p<0,05

Tablo 36’da görüldüğü gibi okullarındaki rehberlik servisinden yeterli desteği alanlar ve almayanların tutumları arasında anlamlı farklılık istatistiksel olarak ($p < 0,05$) anlamlı bir farklılık görülmektedir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerilerinin incelenmesiyle elde edilen bulguların sonuçları, tartışması ve konu ile ilgili öneriler yer almaktadır.

5.1 .Sonuç - Tartışma

Bu araştırmada elde edilen bulgularla , alt problemlere ilişkin sonuçlara göre ;

Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında karşılaştıkları sorunlar incelendiğinde en önemli sorunlardan biri olarak, katılımcıların büyük çoğunluğu sınıflarında , özel gereksinimli bireylerin 2-3 kişi olduğunu belirtmekte ve sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu sınıf mevcudunun kaynaştırma uygulaması için uygun olmadığını vurgulamaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu uygun olan sınıf mevcudunun 16-20 kişi olduğunu belirtmektedir.Yapılan araştırmalarda sınıf öğretmenlerine destek verecek yardımcı öğretmen olmadığı da düşünüldüğünde bu sayının fazla olduğu söylenmektedir(Peterson ve Hittie,2003). Bu da sınıf mevcudu ve yasal düzenlemelere göre düşünüldüğünde bu sayının yüksek olduğu görülmektedir. Yasal düzenlemelerde ise sınıf mevcudu 20 öğrenci ise 1 kaynaştırma öğrencisi sınıfa alınabilmektedir.

Öğretmenlerin içinde büyük kısmı kaynaştırma eğitimi için bir kursa yada eğitim programına katılmadıklarını belirtmektedir. Katılımcıların kursa yada bir eğitim programına katılanlarının büyük çoğunluğu da bunun süre ve içerik açısından yeterli olmadığını belirtmektedir. Yapılan araştırmalar kaynaştırma uygulamaları belli bir plan,program ve düzenlemelerin yapılmasını gerektirdiğini belirtmektedir. Sınıf öğretmeni, öğrencilerin özel gereksinimlerinin nasıl belirleneceği, bu gereksinimleri karşılamak için neler yapılması gerektiğini, başkalarından ne zaman ve nasıl yardım alacağı konusunda bilgi ve beceri sahibi olmalıdır(Kırcaali-İftar,1998).Bu

kaynaştırma uygulamalarını etkileyen en önemli faktördür. Bogdan (1983) yaptığı araştırmada, kaynaştırmanın başarıya ulaşmasında en büyük etkenlerin yönetsel sorunlar ile sınıf öğretmenlerinin ve diğer okul personelinin bilgisizliği ve isteksizliği olduğu sonucuna varmıştır(Akt. Kırcaali-İftar,1995). Avcı (1999), öğretmen yetiştirme programlarında yapılacak düzenlemelerin, geleceğin öğretmen adaylarına, hizmet içi eğitim programlarının ise mevcut öğretmenlere göre planlanması gerektiğini, bunun ise kısa vadede hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi, uzun vadede ise öğretmen yetiştirme programlarının düzenlenmesiyle yapılacağını bildirmektedir. Yapılan diğer araştırmalarda öğretmenlerin bilgi eksikliği çekmeleri ve kaynaştırma eğitiminin gerektirdiği hiçbir destek özel eğitim hizmeti almamalarının bu uygulamaya karşı olumsuz tutumlar geliştirmelerinde etkili olduğu bulunmuştur. (Diken 1998; Minke ve arkadaşları ,1996; Villa ve ark.,1996). Bu araştırmanın sonucu ile de paralellik göstermektedir.

Sınıf öğretmenlerinin yine çoğunluğu kaynaştırma öğrencileri için özel bir program (bireyselleştirilmiş eğitim programı) uygulamadıklarını belirtmektedir. Fakat ayrı bir program olmasa da bazı düzenlemeler yaptıklarını belirtmektedirler. Bu düzenlemelerin büyük çoğunluğunun kaynaştırma öğrencisi için özel ödev verilmesi, ayrı materyal kullanımı olduğunu belirtmektedirler. Bunun yanında fiziksel düzenlemeler, ayrı sınav uygulaması yapan sınıf öğretmenleri de bulunmaktadır. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu kaynaştırma eğitiminde özel gereksinimli öğrencinin programı hazırlanırken, kendilerinin de sınıf öğretmeni olarak katılmalarının gerekli olduğunu belirtmektedir. Uysal (1995) kaynaştırmayı başarıya ulaştıracak çalışmalardan, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması, öğretmenine ve öğrenciye danışmanlık hizmetleri götürülmesinin yeterince yer almadığını belirtmiştir (Akt . Demirtel, 1997). Uysal'ın yaptığı bu araştırmada olduğu gibi bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanmadığı görülmektedir. Buna karşın Kauffman, Gottlieb, Agend ve Kulic (1975) tarafından yapılan araştırmada normal eğitim ve özel eğitim personelinin sorumluluğunda düzenlenmiş eğitim programı ve program sürecinde bireysel destekleme ile birlikte olabileceği sonucuna ulaşmışlardır(Akt. Karamanlı, 1998). Yapılan bir çalışmada(Buell, Halam ve McCormick ,1999) öğretmenlerin özel gereksinimi olan

öğrencilerle tekrar yaptıklarını, ek ev ödevleri verdiklerini ve bireysel çalışma yaptıklarını belirtmişlerdir. Ancak yine de yapılan bu çalışmaların özel gereksinimli öğrenci için yeterli olmadığı belirtilmiştir. Bu araştırma sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu görev yaptığı okullarda özel eğitim uzmanının olmadığını belirtmektedir. Görüşme sırasında öğretmenlerin büyük çoğunluğu her okulda özel eğitim uzmanının olması gerektiğini belirtmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu görev yaptığı okullarda rehberlik servislerinin yeterli çalışmaları yapmadığı ve kendilerine destek hizmet sağlamadıklarını belirtmektedir. Kaynaştırma programlarında sınıf öğretmenlerine sınıf içi ya da dışında destek verilmesi gerektiği, destek türü ve miktarının öğretmenin ve engelli çocuğun özelliklerine göre değişeceği açıklanmaktadır(Kırcaali-İftar, 1998). Everington, Stevens ve Winters (1999) öğretmenlerin sahip oldukları destekler arttıkça kaynaştırma uygulamalarındaki başarının da arttığını belirtmektedirler. Bu konuda yapılan bir araştırmada rehber öğretmenlerin özel gereksinimli çocukların özellikleri ve gereksinimleri, bilişsel ve sosyal problemleri ,engellilerle ilgili yasalar, geçiş planları ve bireyselleştirilmiş eğitim programları hakkında bilgili olmaları gerektiği açıklanarak rehber öğretmenlerin gerekirse bu konuda ders almaları ve uygulama deneyimleri kazanmalarının gerekli olduğu tartışılmıştır(Milson ve Akos, 2003). Bu yapılan araştırmalarla paraleldir.

Katılımcıların büyük bir kısmı kaynaştırma uygulamalarında okul müdürü ve diğer personelden yeterince destek almadıklarını ve bu konunun önemli olduğunu belirtmektedir. Bu konuyla ilgili yapılan bir araştırma 60 saatlik bir bilgilendirme programına katılan idarecilerin ve öğretmenlerinin tutumlarının da olumlu yönde değiştiği görülmüştür(Yıkmış, Şahbaz ve Peker ,1997). Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu kaynaştırma öğrencilerinin herhangi bir özel kurumdan destek hizmet almadıklarını belirtmektedirler ve alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu sınıflarına özel gereksinimli öğrenci gelmeden önce bilgilendirilmediklerini ve bu konuda bilgilendirilmek istediklerini

vurgulamaktadırlar. Eğitimin baştan bilinerek yapılması halinde öğrenci açısından daha faydalı olacağını belirtmektedir. Öğrencinin bir uzman tarafından incelenerek ,gerekli testler uygulandıktan sonra düzeyi belirlenip sınıflara yerleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Oysa, engelli öğrencilerin sergiledikleri istenmeyen davranışların önlenmesi ya da ortadan kaldırılması için öğretmenin, bu davranışların nedenlerini ,olumlu davranış artırma stratejilerini bilmesinde yeterli olamaması , daha önce bu çocukla ilgili kaynakların sınırlı olmasıyla ilgilidir(Salend,1998)

Katılımcıların büyük çoğunluğu okullarında gerekli materyallerin olduğu ve çalışmaların yapıldığı bir kaynak oda olmadığını, fakat bulunmasını gerekli gördüklerini vurgulamaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu da görev yaptığı okulların fiziksel koşullarının yeterli olmadığı ve özel gereksinimli öğrenciler için uygun olmadığını belirtmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu okullarında özel alt sınıf olmadığını belirtmektedir. Bu konuda çoğunluk özel alt sınıf olması gerektiğini belirtmektedir. Kaynaştırmanın başarısını arttıran önemli unsurlardan biri de okulun ve sınıfın fiziksel yapısıdır(Kırcaali-İftar,1998) Okulların yapısına bakıldığında çok azında kaynak oda bulunmaktadır. Kaynaştırma uygulamasında kaynak odaya çok ihtiyaç vardır. Kaynak odalar, bu öğrencilerin gereksinimlerini karşılamak üzere düzenlenen odalardır ve belli zamanlarda ,ihtiyaç duyulduğunda bu odaya gelerek destek hizmet elemanından destek almalıdır. Kaynak oda uygulamalarının (Friend ve Bursuck, 2002) henüz sistemde olmaması, hem çocuğa hem de öğretmene destek verecek özel eğitimcilerin henüz okullarda görevlendirilmemesi kaynaştırmada büyük sorun yaratmaktadır. Yapılan araştırmalar ile paralellik göstermektedir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu mesleki yaşantılarında en çok çalıştıkları engel grubunun zihinsel engelliler olduğunu, ancak mesleki yaşantılarında en çok zorlandıkları engel grubunun dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan öğrenciler olduğunu da belirtmektedir. Yapılan bir araştırmada zihinsel engelli çocukları görmezden geldikleri ve onlara öğretmek konusunda çaba göstermedikleri belirtilmiştir(Diken ve Sucuoğlu, 1999) Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu

olan öğrencilerinde en çok hareketlilik özelliğinden olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir. Bunun sınıf düzenini bozduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonuç araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Kaynaştırma eğitiminde, diğer öğrencilerin katkı sağlamaları için bilgilendirilmelerinin, kaynaştırma eğitime katkı sağlayacağı vurgulanmaktadır. Salend (1998) yaptığı araştırmada akademik ve sosyal yönden normal öğrencilerin kaynaştırma eğitime katkıda bulunmalarının olumlu sonuçlar yarattığını belirlemiştir. Bu araştırma sonuçları ile paraleldir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu kaynaştırma eğitiminde aile ile işbirliğinin yeterli düzeyde olmadığını belirtmektedir. Bunun sebepleri arasında en önemlisinin ailenin ilgisizliği olduğu belirtilmektedir.

Katılımcılar kaynaştırma uygulamalarına çözümler getirmektedir. Bunların başında öğretmen ve okul personelinin eğitimi(Hizmet içi eğitim kursları) gelmektedir.Yine büyük bir çoğunluğu ayrı eğitim ortamlarında eğitimin yapılmasını vurgulamaktadır. Bunların dışında okulun ve sınıfın fiziksel koşulların düzeltilmesi,araç-gereç yada materyal sağlanması,aile eğitimi,aile-öğretmen-okul personeli işbirliği,okullarda özel eğitim uzmanı ile yarı zamanlı eğitim çözümlerini de belirtmektedirler. Uysal'ın (2003) yaptığı araştırmada da öğretmenlerin bu konudaki görüşleri alınmış ve aynı sonuçlara rastlanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin tutumlarını etkileyen faktörler incelenmeye çalışılmış; kaynaştırma uygulamasında karşılaştıkları sorunlarda cinsiyetleri ile tutumları arasında ($p>0,05$) anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında karşılaştıkları sorunlarda yaşları ile tutumları arasında istatistiksel olarak ($p>0,05$) anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Yapılan araştırmalar , kaynaştırma uygulamasında öğretmenlerin olumlu tutum içinde olmalarının,sınıflarında kaynaştırma eğitimi yapmak istemelerinin bu uygulamayı başarıya taşımada çok önemli olacağını göstermektedir(Avcı ve Ersoy, 1999; Hasazi, Johnston, Liggett ve Schattman, 1994) Araştırmaların büyük çoğunluğu

,öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciye karşı cinsiyet ve yaş farkı gözetmeksizin olumsuz görüşlere sahip olduğu sonucuna varmışlardır (Jenkinson ,1997:30). Özellikle kaynaştırma uygulamalarına getirilecek çözümlerde cinsiyet farkı olmadan ayrı eğitim ortamı önerilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında karşılaştıkları sorunlarda çalışma süreleri ile tutumları arasında istatistiksel olarak ($p>0,05$) anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Öğretmenlik mesleğine yeni başlayanlar ile yıllardır bu mesleği yapanların görüşleri aynı doğrultudadır. Larivee ve Cook (1979)'un araştırmasında, kaynaştırmaya ilişkin tecrübesinin, öğretmenlerin aldıkları desteğin, engelli çocuklar ve kaynaştırma hakkında bilgi sahibi olmasının, hizmet içi eğitim almış olmasının, olumlu tutum geliştirmede etkili olduğu bulunmuştur(Akt. Diken ,1998). Buna karşın diğer araştırmalara bakıldığında ise öğretmenlerin, cinsiyet, yaş ve meslekte çalışma sürelerinin kaynaştırmaya karşı tutumlarını etkileyip etkilemediği ile ilgili olarak yapılan araştırma bulguları son derece çelişkilidir (Kayaoğlu, 1999)

Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında karşılaştıkları sorunlarda mezun oldukları bölüm ile tutumları arasında istatistiksel olarak ($p< 0,05$) anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmeliği bölümünden mezun olanlar ,diğer bölümlerden mezun olanlara göre, kaynaştırma eğitimine karşı olumlu tutum geliştirmektedirler ve kaynaştırma uygulamalarına karşı çıkmaktadırlar. Yapılan başka bir araştırmada normal sınıf öğretmenleri, başka bölümlerden mezun olan öğretmenlere göre daha az yeterli olarak algılanmaktadır (Minke, Bear, Deemer ve Griffin, 1996) Bu araştırma sonucuyla yapılan araştırma sonuçları çelişkilidir.

Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında karşılaştıkları sorunlarda eğitim programlarına katılanlar ve katılmayanların tutumları arasında istatistiksel olarak ($p< 0,05$) anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili kursa yada herhangi bir eğitim programına katılanlar , katılmayanlara göre daha olumlu tutum geliştirmektedirler.. Avcı(1999), öğretmenlerin kaynaştırmaya karşı olumlu tutum geliştirmelerinde, kaynaştırmaya

ilişkin ders almalarının etkili olduğunu bulmuştur. Yine başka bir araştırmada öğretmenlerin aldıkları hizmet içi ve hizmet öncesi eğitim programları,olumlu tutumları arttırmada ve geliştirmede etkilidir(Akt. Kararmanlı,1998). Ülkemizde kaynaştırma uygulaması hakkında yapılan bilgilendirme yöntemleri ve bunların etkililiği ile ilgili olarak, Tekin(1994) ,Akçamete ve Kargın (1994), Şahbaz(1997), Kayaoğlu (1999), öğretmen tutumları ile ilgili olarak Atay(1995), Diken(1998) ve Kargın (1997) ve Uysal (2003)'ın yaptığı çalışmalar, bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında karşılaştıkları sorunlarda okullarındaki rehberlik servisinden yeterli desteği alanlar ve almayanların tutumları arasında istatistiksel olarak ($p < 0,05$) anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili okullarındaki rehberlik servisinden destek alanlar ,almayanlara göre daha olumlu tutum geliştirmektedirler. Larivee ve Cook (1979) ,öğretmenlere sağlanan destek eğitim hizmetlerinin öğretmenlerin tutumları üzerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir(Akt. Bain ve Dolbel, 1991).Bu konuyla ilgili A.B.D.'de yapılmış araştırmada öğretmenler ve yöneticilerin aldığı destek ve yardımlaşmanın , tam kaynaştırmaya karşı olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olmuştur..(Villa,Thousand , Meyers ve Nevin, 1996). Bu sonuç alan yazındaki pek çok çalışma ile paralellik göstermektedir.

ÖNERİLER

Araştırmanın bu kısmında , tartışılan veriler ışığında uygulamalara ilişkin şu öneriler belirlenmiştir:

Sınıf öğretmenlerinden başlayarak yöneticiler,aileler ve tüm okul personelinin kaynaştırma konusunda bilgilendirilmesinin başarının artmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir, özellikle sınıflarda değişik engel gruplarına yönelik hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Kaynaştırma uygulamalarında öğretmene destek hizmetlerinin sağlanıp, rehberlik ve denetim çalışmalarının yeniden düzenlenip uygulamaya konulması gerekmektedir. Bu alanda görev alan öğretmenlerin de bilgilendirilmesi gerekmektedir. Özel eğitim öğretmenlerinin okullarda çok büyük bir ihtiyaç oluşturmaktadır. Bu konuda okullarda özel eğitim alanından mezun öğretmenlerin yerleştirilmesi ve sayılarının artırılması çok büyük bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Kaynaştırma öğrencisi sınıfa yerleştirilmeden önce bu uygulama ile ilgili tüm hazırlıklar yapıp, öğrencinin özelliklerini belirlemeye yönelik değerlendirme çalışmaları yapılmalı, bu hazırlıklar yapıp bireyselleştirilmiş eğitim programları oluşturulmalıdır. Okulun ve sınıfın fiziki yapısı ,araç-gereçleri ve materyalleri kaynaştırma uygulamasına uygun hale getirilmelidir. Kaynak oda ihtiyacı karşılanmalıdır. Kaynaştırma uygulamalarında başarının artması için sınıf mevcudunun kaynaştırma uygulaması için uygun sayıda olması sağlanmalıdır.

Kaynaştırma eğitimi hakkında özel gereksinimi olmayan öğrencileri de bilgilendirmek uygulama açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bilgilendirme sürecinden sonra istemleri doğrultusunda yapılacak çalışmalara dahil edilebilirler.

Okullarda öğretmenler , idareciler ve aileler kaynaştırma eğitiminde sürekli işbirliği içinde olmalıdırlar. İşbirliği olmadan kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşmasının çok zor olacağı görülmektedir.Kaynaştırma uygulamalarını

etkileyebilecek en önemli faktörlerden biri de öğretmen tutumları olduğu düşünülürse tutumları değiştirmek için bu konuda eğitim programlarına önem verilmelidir. Hatta öğretmen adaylarına daha mezun olmadan kaynaştırma eğitimi ile ilgili dersler konulmalı, var olan dersler varsa sayısı arttırılmalıdır.

Ülkemizde okullarda destek hizmetleri olmaması nedeniyle, kaynaştırma uygulamalarında öğrencilerin özel özel eğitim kurumlarından destek alabilecekleri ancak özel eğitim kurumu öğretmenleriyle sınıf öğretmenlerinin her zaman iletişim halinde olmalarının, öğrencinin başarılı olmasında etkili olacağı unutulmamalıdır.

Kaynaştırma uygulamalarındaki değişimlerin başlangıcının araştırma sonuçlarının uygulanmasıyla olacağı unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

Akçamete, G., Kargın T. (1994) “Hizmetiçi Eğitim ProgramINI Öğretmenlerin İşitme Özel Gereksinimlilere Yönelik Tutumlarına Etkisi” Özel Eğitim Dergisi, 1(4),13-19.

Anderson, K. A. (1971) The Shopping Behavioral of Parents of Mental Retarded Children” Mental Retardation.12-13

Ataman, A. (2001) Özel Eğitimde Önleme Sorunları Dersi. Yüksek Lisans Ders Notları.

Atay, M. (1999) Özel Gereksinimli Çocukların Normal Yaşıtları İle Birlikte Eğitim Aldıkları Kaynaştırma Programlarına Karşı Öğretmen Tutumları Üzerine Bir İnceleme. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü , Ankara.

Avcı,N. (1998) “Entegrasyon ve Entegre Sınıf Öğretmeni “ . Destek 1(1), 20-24.

Avcı,N. (1999) Normal Sınıf Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocuklar ve Kaynaştırılmalarına İlişkin Tutumlarına Yeterliliklerini Değiştirmede Farklı Eğitim Tekniklerinin Etkisinin Kaynaştırılması. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Avcı ,N. Ve Ersoy ,Ö. (1999) Okul Öncesi Dönemde Entegrasyonun Önemi Ve Uygulamalarda Dikkat Edilecek Noktalar. Milli Eğitim Dergisi,144, 68-70.

Bain L.; Dolbel S.(1991)The Handbook of Stuttering (5th. Ed.)Sandiego: Singular Publishing Group.

Baker ve Zigmond (1995) The Meaning and practise of inclusion for students with learning disabilities . Themes and implications from the five case. Journal of Special Education , 29(2),163-180.

Batu,S(2000) Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri,Anadolu Üniversitesi. Açık öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

Baykoç Dönmez ,N., Aslan ,N. Ve Avcı ,N. (1997,Kasım). Entegrasyona Katılan ve Katılmayan Bireylerin Entegrasyonuna İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi . 7. Özel Eğitim Günlerinde Sunulmuş Bildiri, Eskişehir. (27-29)

Buell, Halam ve McCormick ,1999Teachers' opinions on the Implementation and Effects of Mainstreaming.(9)

Bishop,V.E (1986) Identifying The Components of Success in Mainstreaming.(15)

Büyüköztürk. Ş .(2002) Veri Analizi El Kitabı,Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Combs ve,R.H., Harper, J,L(1967) Effects of Labels on attitudes of educator to ward handicapped children. Journal of Rehabilitation,january.(25-29)

Cook,B.G ve Semmel , M.I (1999) Peer acceptance of included students with disabilities as a function of severity of disability and classroom composition . The Journal of Special Education,33(1) ,50-61.

Diamond , K.E ve Carpenter ,E.S (2000) .Participation in inclusive preschool programs and sensitivity to the needs of others. Journal of Early Intervention.,23(2),81-91.

Diken,H .İ(1998) Sınıfında zihinsel engelli bulunan ve bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik tutumlarının Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Diler, N.(1998) Kaynaştırma Kavramı, Kaynaştırma Uygulamaları, Etkili Kaynaştırma Uygulaması İçin Yapılması Gerekenler , 8. Ulusal Özel Eğitim Kongresi,Edirne.

Downing, Ryndak ve Clark,2000 “Treament Efficacy: Stuttering.”journal of Speech and Hearing Research,39, Issue 5,18-26.

Dunn,L.M (1968) “Special Education For The Midly Retarded,Exceptional Children ,35,5-22

Enç,M.,Çağlar, D. Ve Özsoy, Y.(1981) Özel Eğitime Giriş. Ankara : Karatepe Yayınları. (63-64)

Eripek ,S.(2003)”Engelli Çocukların Normal Sınıflara Yerleştirilmesi”, Eğitim Fakültesi Dergisi,1-2 ,s.157-167 Anadolu Üniversitesi Yayınları ,2003.

Everington G., Stevens K.(1999)Professional burnout among among public school teachers. Public personel management.17(2),(167-186)

Farmer ,T.W (2000) Misconceptions of peer rejection and problem behaviour. Remedial and Special Education,21(4),194-208.

Fisher,D. VE Fuchs,L.S (1994) Inclusive as a high school students see it. Mental Retardation ,37(6),458-467.

Fiscus,E.D., Mandell C.J (2002) Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının Geliştirilmesi .Ed. Akçamete ,G. Çev: Şenel ,H.G.,Tekin ,E. Ankara .

Friend D.ve Bursuck K. (2002) Teaching sttudents with special needs in inclusive settings. Boston:Ally and Bacon,1995)

Garvar J. , Schmelkin. (1989) Special Education teacher's attitudes towards inclusive programs in an Community School.U,S.,New York.

Gottlieb, J ve Leyser ,Y.(1996) .Attitudes of school parents toward mainsteraming : Change over decade.Journal of Instructional Psychology ,23(4) ,257-265.

Hallahan ,D.P,Kauffman ,J.M (1982)Exceptional Children (2.baskı) Prentice –Hall Int.Inc., New Jersey

Hanline ,M.F. ve Halverson ,A.(1989) Parent perceptions of the integration transition process: Overcoming artificial barriers. Exceptional Children ,55(6),487-492.

Hasazi, S.B.,Johnston ,A.P.,Liggett ,A.M . ve Schattman ,R.A (1994). A qualitive policy study of the least restrictive environment provision of the individuals with disabilities education act. Exceptional Children, 60,491-507.

Jenkinson,J.C. (1997) Mainsteraming or special? Educating Students with Disabilities. London and New York.

Jones S.; Kennedy B.(1967) The burnout syndrome: Current research, theory, interventions. London house press.(19-20)

Karasar ,N. (1995) Bilimsel araştırma Yöntemi,Ankara.

Kauffman ,J.M (1993) How we might achieve the radical reform of special education. Exceptional Children,60(1) ,6-16.

Kayaoğlu, H.(1999) Bilgilendirme Programının Normal Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma ortamındaki İşitme Özel Gereksinimli Çocuklara

Yönelik Tutumlarına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kennedy ,C.H.,Shukla ,S. (1997) Comparing the effects of educational placement on the social relationship of intermediate school students with severe disabilities. *Exceptional Children* ,64(1),31-47.

Kırcaali –İftar ,G.(1992) “Özel Eğitimde Kaynaştırma” ,Eğitim ve Bilim .Sayı 16 45-50

Kırcaali-İftar , G (1998) Özel gereksinimli bireyler ve Özel Eğitim.Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları . No: 561. Eskişehir.

Kasari,C.,Freeman S.F.N., Bauminger,N. ve Akin (1999) .Parental perspectives on inclusion: *Journal of Autism and Developmental Disorders*,29(4),297-305.

Kaptan, S (1977) .Bilimsel Araştırma Teknikleri. Ankara: Tek Işık Matbaası. (39)

Kirk, S. A. Ve Galleger ,J.(1983) .Educating Exceptional Children (4. Baskı , BOSTON:Houghton Mifflin co.

Kilgore ,A.M(1982) Implementing Educational Equity Practices in a field – Based Teacher Education. The National Conference of the Association of Teacher Educators.U.S; Nebraska.

Klingner,J.K ve Vaughn S. (1999).Student’s perceptions of instruction in inclusion classroom: Implication for students with Learning disabilities.*Exceptional Children*,66(1) ,23-37

Kuz ,T. (2001)'Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumların İncelenmesi'
Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları/17

Kuzgun,Y (2000) 'Özel Eğitimde Kaynaştırma 'Özel Eğitim Dergisi Sayı : 4
(11-13)

Lewis ,R.B Doorlag, D.H (1999).Teaching Special Students in General
Education Classrooms. Columbus, Ohio.

Mağden, D., Avcı, N.(1999). "Öğretmen Adaylarının Özürlü Öğrencilerin
Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri" IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi
Bildirileri.Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Mac Millian, Doralt, L. (1982) Mental Retardation in School and Society
. (2.Baskı), Little Brown and Co. Boston.

Metin N., Güleç,H. (1998) "İlköğretim Okullarındaki Eğitimcilerin Özürlü
Çocuklarla Normal Çocukların Kaynaştırıldığı Programlar Hakkındaki Düşüncelerin
İncelenmesi" 8. Ulusal Özel Eğitim Kongresi.

Minke ,K.M.,Bear,GG,Deemer ,S.A ve Griffin ,S.M (1996) Teachers
experiences with inclusive classrooms : İmplications for Special Education, 30(2)
,152-186.

Milli Eğitim Bakanlığı(2000) Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde
Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Ankara. Ankara, Milli Eğitim
Bakanlığı Basımevi.

Morgan ,C.T (1991) Psikolojiye Giriş. (Çev.O. Aydın)Ankara: Meteksan
(1977)

Osborne ,A. G., Dimattia, P.(1994) “The Least Restrictive Environment Mandate: Legal Implications” *Exceptional Children* , 61,1:6-14.

Özyürek, M.(1983) *Birlikte ve Ayrı Eğitimin Etkililiği*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.

Özsoy, Y., Özyürek , M. Eripek ,S. (1989) *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar :Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe yayınları , No:7. Özel Eğitim Dairesi Başkanlığı. 1990.

Paul ,J.L, Turnbull A.P.,Cruickshank,W.M(1977) *Mainstreaming. A Practical Guide*. Syracuse University Press.

Pivik, McComas,J., Laf lame,M(2002)Barriers and facilitators to inclusive education as reported by students with physical disabilities and their parents .*Exceptional Children*,69(1),97-107.s

Roger Johnson, David M.Johnson, Nancy De Weerd, Virginia Lyons ve Brian Zaidmentora (1982)

Salend, S.J (1998) *Effective Mainstreaming : Creative Inclusion Classrooms*. New Jersey: Merrill ,Ohio .

Salend,S.J.(2001) *Creating Inclutive Classrooms . Effective Practises (4th ed.)* New Jersey,Prentice Hall.

Siegel ,E. (1969) *Special Education in the regular classroom* .New York.

Soodak ,C.L ,Podell,D.M (1998) Teacher ,student and school attributes as predictors of teachers responses to inclusion. *The Journal Education* ,31(4),480-497.

Stoner,M. (1981) “Education Mainstreaming” Clearing House.September 1981,55,39-42.

Sucuoğlu,B(1996) Özürlü Çocuklarla Çalışan Öğretmenlerde Tükenmişliğin Değerlendirilmesi,Türk Psikolojisi Dergisi(10) (36)

Sucuoğlu, B., Kargın, T.(2006) “İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları Yaklaşımlar, Yöntem ve Teknikler” Morpa Yayıncılık,İstanbul.

Şahbaz ,Ü. (1997) Öğretmenlerin Özel Gereksinimli Çocukların Kaynaştırılmasına İlişkin Tutumlarının Değişmesinin Etkililiği . Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

T.C Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (1999) I. Özürlüler Şurası Ön Komisyon Raporları, Ankara.

Tezcan ,(1984) Eğitim Sosyolojisi. Ankara Çağ Matbaası .

Temel F.Z,(2000) “Okul Öncesi Eğitimcilerinin Özel Gereksinimlilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri” H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 18,148-155.

Tüfekçioğlu (1997) İşitme engelli çocukların okul öncesi dönemde kaynaştırma ortamında eğitimleri. Milli Eğitim Dergisi, 36,58-63.

Uysal ,A. (1997) “Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler” 5. Özel Eğitim Günleri.Ankara Üniversitesi: Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yayınları: 5.Ankara.

Vaughn, S. , Elbaum ,B.E VE Schumn ,J.S (1996) The effecets of inclusion on the social functioning of students with learning disabilities.Journal of Learning Disabilities.29(6),598-608.

Villa ,R.A ,Thousand ,J.S, Meyers ,H. Ve Nevin ,A. (1996) Teacher and administrator perceptions of heterogeneous education .Exceptional Children,63 (1) ,29-45.

Vitello,S.J ve Soskin ,R.M (1985) Mental Retardation : Its Social and Legal Context. Prentice- Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.

Walther-Thomas ,C.S (1997) Co,- teaching experiences : the benefits and problems that the teacher and principals report over time. Journal of Learning Disabilities.30(4),395-407.

Yıkımlı,A Şahbaz , Ü., Peker ,S (1997) “Hizmetiçi Eğitim Programlarının Öğretmenlerin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarına Etkisi” Özel Eğitim Günleri. Karatepe Yayınları ,Eskişehir.

Yıkımlı, A., Şahbaz ,Ü. Peker ,S.(1998) “Özel Eğitim Danışmanlığı ve Kaynaştırma Dersinin Öğretmen Adaylarının Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarına Etkisi” 8. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Edirne.

EK.1.KAYNAŞTIRMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER ÖLÇEĞİ

Değerli Öğretmenler;

Bu ölçek kaynaştırma uygulamalarına ilişkin tutumların belirlenmesini sağlamak amacı ile geliştirilmiştir. Ölçekte bulunan maddelere ne ölçüde katıldığınızı, Tümüyle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum ve Kesinlikle Katılmıyorum seçeneklerini göz önünde bulundurarak (X) işareti ile belirtiniz. Ölçeğe verdiğiniz yanıtlar gizli tutulacaktır. Bu nedenle içtenlikle yanıtlayabilirsiniz. Samimi yanıtlarınız için teşekkür ederim.

MADDELER	Tümüyle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Özürlü öğrencilerin eğitimini en iyi şekilde gerçekleştirecek kişiler , özel eğitim öğretmenleridir.					
2.Özürlü öğrencilerin kaynaştırılması,normal sınıf düzeninde önemli değişiklikler yapılmasını gerektirir.					
3.Özürlü öğrenci ,normal sınıfta karmaşaya yol açabilir.					
4. Normal sınıftaki rahatlık ,özürlü öğrencinin karmaşa yaşamasına yol açar.					
5. Özürlü öğrencinin normal sınıfta davranış sorunları gösterme olasılığı yüksektir.					
6.Özürlü öğrenciye normal sınıfta gösterilecek özel ilgi, diğer öğrencilerin zararına olur.					
7.Özel sınıftaki ayrılaştırılmış eğitim, özürlü öğrencinin toplumsal ve duygusal gelişimi açısından yararlıdır.					
8. Kaynaştırma öğrencisi bulunan bir sınıfta kontrol sağlamak ,kaynaştırma öğrencisi bulunmayan bir sınıfta kontrol sağlamaktan daha zor değildir.					
9.Normal sınıf öğretmenleri ,özürlü öğrencilerin eğitimi ile ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahiptirler.					
10.Normal sınıf öğretmenleri , özürlü öğrencilerle çalışabilecek yetenektedirler.					

MADDELER	Tümüyle katılıyor	Katılıyor	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
12. Özürlü öğrencilerin kaynaştırılması ,kaynaştırma uygulamasında yer alacak normal sınıf öğretmenlerinin yoğun bir eğitim almalarını gerektirir.					
13. Kaynaştırmanın sağladığı toplumsal etkileşim, öğrenciler arası farklılıkların anlaşılmasını ve kabul edilmesini kolaylaştırır.					
14. Özürlü öğrenci normal sınıfta diğer öğrencilerden soyutlanmaz.					
15. Özürlü öğrenciye ,normal sınıftaki tüm etkinliklere katılabilmesi için her türlü fırsat verilmelidir.					
16. Özürlü öğrencinin kaynaştırılması ,sınıftaki normal öğrenciler açısından yararlıdır.					
17. Normal sınıfta bulunmanın yol açtığı zorlu koşullar , özürlü öğrencinin akademik gelişimini hızlandırır.					
18. Özürlü öğrencilerin çoğu, ödevlerini yapmada yeterli çabayı gösterirler.					
19. Özürlü öğrencinin kaynaştırılması ,bağımsızlık kazanmasına katkıda bulunmaz.					
20. Sınıfta özürlü bir öğrencinin bulunması,normal öğrencilerin öğrenciler arası farklılıkları kabul etmelerine katkıda bulunmaz.					

EK.2. GÖRÜŞME FORMU

Değerli öğretmenler;

Bu görüşme formu kaynaştırma uygulamalarında karşılaşılan sorunları ve bu sorunlara getirilecek çözümleri saptamaya yönelik hazırlanmıştır. Burada yer alan soruları okuduktan sonra size göre doğru olan yanıtın önündeki dairenin içine (X) işaretini koyunuz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır. İşbirliğiniz için teşekkür ederim.

1.Cinsiyetiniz ☐ Kadın ☐ Erkek

2. Kaç yaşındasınız?

☐ 20-30 ☐ 31-40 ☐ 41-50 ☐ 51 ve üzeri

3. Kaç yıldır sınıf öğretmenliği yapıyorsunuz?

☐ 1-5 ☐ 6-10 ☐ 11-20 ☐ 21 ve üzeri

4.Üniversitede mezun olduğunuz bölüm hangisi?

☐ Sınıf öğretmenliği ☐ Diğer bölümler (Formasyon olarak sınıf öğretmeni oldum)

5.Sınıftaki öğrenci sayısı kaçtır?

☐ 10-20 ☐ 21-30 ☐ 31-40 ☐ 41-50 ☐ 51 ve üzeri

6.Bu yıl sınıfınızda kaynaştırma uygulamasından yararlanan kaç öğrenciniz var?

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ve üzeri

7.Sınıf mevcudu kaynaştırma uygulaması için uygun mu?

☐ Evet

☐ Hayır

8.Sizce kaynaştırma uygulaması için uygun olan sınıf mevcudu kişidir.

9.Kaynaştırma uygulaması için özel bir kursa yada bir eğitim programına katıldınız mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

10. Bir kursa yada eğitim programına katıldıysanız kaynaştırma eğitimi için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

- ☐ Evet,yeterli. ☐ Hayır,yeterli değil.

*'Hayır' ise , (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Süre yetersiz.
☐ İçerik yetersiz.
☐ Eğitimi veren kişiler yetersiz.

11.Kaynaştırma uygulaması için ayrı bir program(Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) uyguluyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

* 'Evet' ise kaynaştırma öğrencisi için yaptığınız düzenlemeleri işaretleyiniz.
 (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Sınıfın fiziksel yapısında düzenlemeler.
☐ Ayrı materyal kullanımı.
☐ Kaynaştırma öğrencisine yönelik özel ödev verilmesi.
☐ Ayrı sınav uygulaması.

12.Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanırken sınıf öğretmeni olarak sizde katılıyor musunuz ?

- ☐ Evet ☐ Hayır

13. ' Hayır' ise , bu program hazırlanırken katılmanız gerektiğini düşünüyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

14.Okulunuzda özel eğitim uzmanı var mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

15.Kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrenci/öğrenciler herhangi bir özel eğitim kurumundan destek eğitim alıyor mu?

☐ Evet ☐ Hayır

16.Kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrenciler sizce destek hizmet almalı mı?

☐ Evet ☐ Hayır

17.Eğer özel eğitim uzmanı yoksa okulunuzda Rehberlik Servisi Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili yeterli çalışmaları yapıyor mu?

☐ Evet ☐ Hayır

18.'Evet' ise yapılan çalışmaları işaretleyiniz.(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

☐ Kaynaştırma öğrencisine destek çalışmaları.

☐ Sınıf öğretmenine destek çalışmaları.

☐ Aileye destek çalışmaları.

19. Kaynaştırma öğrencisi okulunuza gönderilmeden önce öğrenciye ilişkin bilgilendirildiniz mi?

☐ Evet ,bilgilendirildim. ☐ Hayır, bilgilendirilmedim.

20.'Hayır' ise bu konuda bilgilendirilmek ister miydiniz?

☐ Evet ☐ Hayır

21. Okulda müdür ve diğer personelden kaynaştırma eğitimi için yeterince destek alıyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

22.Okulunuzda kaynak oda bulunuyor mu?

- ☐ Evet ☐ Hayır

23..Kaynak oda bulunmuyorsa bulunmasını ister miydiniz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

24.Okulun fiziksel yapısı sizce özel gereksinimi olan öğrenciler için uygun mu?

- ☐ Evet ☐ Hayır

25. Mesleki yaşantınızda hangi engel gruplarından kaynaştırma öğrenciniz oldu?

.(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Zihinsel engel
☐ Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu
☐ Öğrenme güçlüğü
☐ Otizm

26.Kaynaştırma uygulamalarında en çok zorlandığınız engel grubu nedir?

- ☐ Zihinsel engel
☐ Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu
☐ Öğrenme güçlüğü
☐ Otizm

27.Okulunuzda özel alt sınıf bulunuyor mu?

- ☐ Evet ☐ Hayır

28.'Hayır' ise olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

29.Sınıftaki diğer öğrenciler kaynaştırma eğitimine katkı sağlamaları için bilgilendirildi mi?

☐ Evet ☐ Hayır

*'Hayır' ise diğer öğrencilerin bilgilendirilmesi kaynaştırma eğitimine katkı sağlar mı?

☐ Evet ☐ Hayır

30.Kaynaştırma öğrencilerinin aileleri ile işbirliğiniz yeterli düzeyde mi?

☐ Evet ☐ Hayır

*'Hayır' ise nedenleri; (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Aile ilgisiz.
- ☐ Ailedeki diğer bireylerin okuma-yazması yok.
- ☐ Anne-baba sağ değil.

31 . Kaynaştırma uygulamalarında karşılaştığınız sorunlara yönelik başka çözüm önerileriniz nelerdir?

EK.3

535-2681297
208-002

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

SAYI: B.30.2.DEÜ.0.70.72.01/504- 00523
KONU:

07 Mart 2007

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
İZMİR

İLGİ: a) 08.01.2007 tarih ve B.30.2.DEÜ.0.F8.00.01-500/021 sayılı yazınız.

b) Milli Eğitim Bakanlığının 22.02.2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-280/980 sayılı yazısı.

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği yüksek lisans öğrencisi Ebru BİLEN'in "Kaynaştırma Uygulamalarında Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar İle İlgili Görüşleri ve Buna Getirdikleri Çözüm Önerileri" konulu araştırmasına ait anketinin belirtilen okullarda uygulanmasında bir sakınca görülmediği hakkında Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığından alınan ilgi yazı fotokopisi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve araştırmanın bitiminde istenen sonuç raporunun iki örneğinin ilgili Bakanlığa iletmek üzere Rektörlüğümüze gönderilmesi hususunda gereğini arz ederim.

Sınıf 11

Prof. Dr. Dilek GÜLDAL
Genel Sekreter V.

Ek: 8 sayfa.

GELİŞİM EVİ	
Tarih:	08.03.2007
	941

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311- 280 1980
Konu : Araştırma İzni

2.7/02/2007

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 31.01.2007 tarih ve B.30.2.DEÜ.0.70.72.01-504/248 sayılı yazı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans öğrencisi Ebru BİLEN'in "Kaynaştırma Uygulamalarında Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar İle İlgili Görüşleri ve Buna Getirdikleri Çözüm Önerileri" konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketlerin İzmir İli ilköğretim okullarında uygulama izin tafebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (6 sayfa – 50 sorudan oluşan) anketlerin belirtilen ilköğretim okullarında ders saatleri dışında ve gönüllülük şartında dayalı olarak uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cevdet CENGİZ
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı

EK :

- 1- Anket Örneği (1 Adet-6 Sayfa)
- 2- Okul Listesi (1 Adet-1 Sayfa)

M. N. İsh.
65
Ep R. L. Bur.
02.03.07

Ek 1. Uygulama Okulları Listesi

1. Orhan Gazi İ.Ö.O. Balçova
2. Asil Nadir İ.Ö.O. Balçova
3. Yusuf Uz İ.Ö.O. Balçova
4. Balçova İ.Ö.O.Balçova.
5. Mustafa Bahçeli İ.Ö.O. Çeşme
6. Mehmet Akpınar İ.Ö.O. Çeşme
7. İzmir Özel Tevfik İ.Ö.O. Bornova
8. Çırpı Şehitler İ.Ö.O. Bayındır
9. Kaleköy İ.Ö.O. Kiraz
10. Eşref paşa İ.Ö.O. Eşref paşa
11. Müşerref Mahmut Tınas İ.Ö.O.Buca.
12. Meşküre Şamlı İ.Ö.O. Buca
13. Hasan Ali Yücel İ.Ö.O Buca.

